C. G. Salzmann _ Çocuğu Kötü Eğitmenin Yolları

(Yengeç Kitap)

C.G. SALZMANN

Çev: Pedagog Ali ÇANKİRİLİ

SALZMANN KİMDİR?

Salzmann, Batı Avrupa'da "eskiye ait her şeyi inkâr" fırtınalarının estiği, dine ve metafiziğe ait bütün değerlerin resmî müesseselerden kaldırıldığı ve Fransız İhtilâli ile tam bir kasırgaya dönüştüğü devrin adamıdır. Rousseau, Mara, Robespier gibi reformistlerle muassırdır. Aynı müesseselerde okuduğu halde, imanını muhafaza edebilmiş birkaç aydından biridir.

Dinde reform hareketlerinin başladığı ve dinin siyasete alet edildiği Luther Almanyası'nda, 1744 yılında dünyaya gelir. İlkokul tahsilini Erfurt yakınlarındaki Sommer kasabasında, yani baba ocağında tamamlar. İlk ilahiyat bilgisini dindar bir ailenin kızı olan annesinden alır. Babası, Bonifastius Kilisesi'nin baş vaizidir. Daha küçük yaşlarda ondan Latince dersleri alır. Babası, sık sık kırlara "tefekkür" etmek için giderken yanına Salzmann'ı da almaktadır. Ona "kâinat kitabından" iman dersleri verir. Salzmann der ki: "Eğer annemden ve babamdan aldığım iman dersleri olmasaydı; şüphesiz ben de naturalist (tabiatperest) eğitimciler safında yerimi almış olacaktım. Ama onlardan aldığım gerçek iman dersleri sayesinde Allah'a olan inancım hiç sarsılmadı. Bugün dahi, tecrübeli bir eğitimci olmama rağmen, hâlâ o iman derslerinin faydasını görüyorum."

Jena Üniversitesi'ne devam ederken, öğrencilerin kızlı erkekli çılgınca bir hayat sürdüklerini görüyor, onlardan uzak duruyordu. Bu yüzden, okulda hiç arkadaşı olmadı... Boş zaman buldukça kırlara çıkıyor; tefekküre dalıyordu. Tefekkür zevkini ona merhum babası aşılamıştı.
Üniversitenin "Eğitim Bilimleri Fakültesi"ni bitirdikten sonra baba ocağına döndü. Kısa süren bir inziva hayatından sonra İlahiyat Fakültesi'ne kaydoldu. Burasını da başarı ile bitirdikten sonra, küçük bir kasa-, banın kilisesinde, baba mesleği olan vaizliğe başladı. Göreve başladığının daha ilk aylarında, "insan eğitmenin" ne kadar zor bir iş olduğunu farketti... Ne anlatsa dinliyorlar, fakat kiliseden çıktıktan sonra yine kendi bildiklerini okuyorlardı. Salzmann, büyüklere tesir edemediğine üzülüyor; "Allah'ım, cehalet içinde yüzen bu insanları alışkanlıklarından vazgeçirmek ne kadar zor birşey" diyordu.
Kırlara tefekküre çıktığı bir gün, bir baba yengeçle onun yanında iki yavru yengeç görür. Baba ne yapıyorsa, yavrular da onu tekrarlıyordu. Babaları gibi, onlar da yan yan yürüyorlardı. Birden Salzmann'in beyninde şimşekler çaktı: "Çocuklar, büyüklerinden gördükleri şeyleri tekrar ederek alışkanlık kazanıyorlar. Öyleyse, eğitime çocuklardan başlamalıyım" dedi... Bu karar, onun hayatında mühim bir dönüm noktası oldu. Tekrar baba ocağına dönüp inzivaya çekildi. Nasıl bir eğitim şekli uygulaması gerektiği üzerinde uzun uzun düşündü. Klâsik eğitim sistemlerini inceledi. Yunan, Roma ve İslâm eğitimcilerinin eserlerini okudu. İslâm ahlâkçılarının "menkıbe (hikâye) ile öğretme" metodunu çok beğendi. Okurken, devamlı notlar alıyordu.

Uzun süren bu inzivalı okuma devresinde, eğitimde uygulayacağı prensipleri tesbit etti. Ancak, bunları denemesi ve neticesine göre, tecrübeye dayalı revizyonlar yapması gerekiyordu. Maksadını gerçekleştirebilmek için ilkokul hocalığına başlamayı kararlaştırdı. Vaizliği terkederek bir ilkokula müracaat etti. Bu okul, Basedow adında bir eğitimci tarafından açılmıştı. Basedow, eski katı Hıristiyan öğretim metodlannı benimseyen ve bunları uygulamaya çalışan sert mizaçlı biriydi. Öğretmenlere hem az para verdiğinden hem de geçimsiz biri olduğundan; hep köle ruhlu, kabiliyetsiz kişilerle çalışıyordu...
Salzmann, karın tokluğuna, öğretmenlik görevine başladı. Onun gözü parada değildi; yeter ki prensiplerini uygulayabileceği öğrencileri olsundu. Ama bu öyle kolay olmadı. Zira, Basedow ona sık sık müdahale ediyor; metodlannı çok yumuşak buluyordu: "Çocukları şımartıp bize de zorluk çıkarıyorsun" diyordu. Basedow, ayrıca, Salzmann'ın öğrenciler ve veliler tarafından çok sevilmesini hazmedemiyordu... Onu, "okulun genel prensiplerinden taviz veriyorsun'' gerekçesi ile işten uzaklaştırdı.
Salzmann'ın başarıları çevre okullardan duyulmuştu. Zengin bir okul sahibinin iş teklifini red ederek, tekrar baba ocağına döndü. O, kendi okulunu açmak
istiyordu. Basedow tecrübesi, kimseden emir almaması gerektiğini öğretmişti. Ancak, bir okul açacak yeterli parası da yoktu.
O bölgenin dükü, akıllı ve eğitime önem veren biriydi. Salzmann'ın başarılı çalışmalarından da haberdardı. Onu yanına çağırttı. Geldiği zaman ayakta karşıladı. Kendisiyle uzun uzun sohbet etti. Onun fikirlerini daha yakından öğrenme fırsatı buldu. Salzmann'a, okulunu açması için ne

kadar paraya ihtiyacı olduğunu sordu. O günlerde nakit sıkıntısı çektiği halde, gerekli parayı vermekte tereddüt etmedi. Parayı verirken de, Salzmann'ı incitmemek için çok nazik ve iltifatkâr bir dil kullandı: ' 'Bu zamanda sizin gibi imanlı ve bilgili bir eğitimci bulmak çok zor. Bu okulu mutlaka açmalısınız. Lütfen vereceğim parayı kabul buyurun" dedi.
Salzmann, bu iyi kalpli dükü hayatı boyunca hiç unutmadı. Her sabah, derse başlarken, öğrencileri ile birlikte bu yardımsever insana dua etti... Paranın bir kısmı ile okul yeri için arazi satın aldı. Artanı ile okul binasının inşaatına başladı. Sabahın erken saatlerinden gün batımına kadar işçilerle birlikte çalıştı. En ağır işleri severek, yorulmadan yaptı. Onun bu gayretini gören işçiler daha çok çalışıyor, ücretlerini fazlasıyla hakediyorlardı... Hele, geceleri geç saatlere kadar odasının ışığını söndürmediğini ve devamlı okuduğunu gördükten sonra, ona daha çok hayranlık duyuyorlardı. Hiçbiri, ücret konusunda problem çıkarmıyor; elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyorlardı. İnşaat bitip okul tamamlanınca, bu işçilerden çoğu, çocuklarını getirip Salzmann'a teslim ettiler...
Civar okulların öğretmenlerinden onun adını duymayan kalmamıştı. Çok zengin olmadığını ve kendilerine dolgun bir ücret veremeyeceğini bildikleri halde, birçok idealist öğretmen gelip Salzmann'dan iş istediler. Yamalı elbiseler giyen, öğrencileri ile birlikte yemek yiyen bu adamı sevmeyen yoktu. Öğrencilerine bir baba şefkati ile muamele ediyor, onların derin sevgisini kazanıyordu.
Okuduklarından çıkardığı notlara, tecrübelerinden elde ettiği neticeleri ekliyor; eğitici kitaplar yazıyordu. Bu işi, geceleri yapıyor; gündüz

öğretmenlik görevine devam ediyordu. İlk eseri, "Çocuk Terbiyesinin Ana Maddeleri" adını taşıyordu. Onu hemen, "Terbiyecilere ve Velilere Tecrübeli Bir Eğitimciden Haberler" takip etti. O sıralarda takvimler, 1784 yılını gösteriyordu. Umumi talep üzerine, bütün eğitim tecrübelerini topladığı seriye; "Genç Kız ve Erkek Çocuklarını Eğitme Kitaplığı" adını verdi. Elinizdeki kitap, İslâm ahlâkçılarının tekniğinde yazdığı ilk eseridir. Eğitim için sıraladığı prensiplerden hemen sonra, bu prensipleri açıklayan ve anlaşılmasını sağlayan bir vaya birkaç hikâye yer almaktadır. İslâm ahlâkçıları, buna "men-. kîbe ile öğretme" diyorlar. Ancak, bu eserinde, Salz-¦mann bir yenilik getirmiştir: Prensibi tersinden ele almaktadır. Meselâ, "Çocuğunuzun dindar olmasını istiyorsanız, şunu şunu yapın" demiyor da; "Çocuğunuzun dinsiz olmasını istiyorsanız bunu bunu yapın"
diyor... Hemen, o ters prensibin altına, bunu teyid edici bir hikâye koyuyor. Niçin böyle hareket ettiğini soranı bir dostuna şu cevabı vermişti: "Bana prensibi tersinden ele alma fikrini, bir kır gezisinde, bir gölün kenarında, çakıl taşları arasında gördüğüm yengeçler ilham etmiştir."
Kitabın kapağında görmüş olduğu baba yengeçle iki yavru yengecin resmi vardır. Resmin altında şu cümle yer almaktadır: "Babacığım, senden ne görürsek biz de onu yaparız.'' Eserin adı, ' 'Çocuklarınızı Yanlış Eğitiyorsunuz" olduğu halde, kapağındaki resme atfen, "Yengeç Kitap" olarak şöhret bulmuştur. Yengeç Kitap, birçok dünya dillerine tercüme edilmiş; büyük okuyucu kitlelerinin ilgisini toplamıştır. Elinizdeki tercüme, 18. baskısı esas alınarak Türkçe'ye kazandırılmıştır. Kitabı okuduktan sonra, onun

"eğitim klâsikleri'' arasına girmeyi hakettiğine siz de kanaat getireceksiniz.
Kitabı tercüme ederken; "hangi memlekette doğmuş olursa olsun, çocuk çocuktur" realitesinden hareketle; şahıs isimlerini Türkçe 'leştirmeyi daha uygun bulduk. Bu arada, anlamları ve fonksiyonları farklı olmakla beraber; "kilise" yerine "cami" "papaz" yerine "din adamı" veya "hoca' isimlerini kullanmak zorunda kaldık.
Yazarın dinî görüşleri İslâmiyet'e ters düşmediği için bu isim değişiklikleri temel itikatlarımıza bir zarar vermemiştir....
Yayınevimiz, bu kitabı neşretmekle; "İlim Çin'de de olsa gidip alın'' emrine uygun hareket etmiş olmanın hazzını duymaktadır.
ayın Okuyucum, Bu kitabı, çocuklarınızın eline geçmemesi için, köşe bucak, saklayın. Eğer kazara onların eline geçecek olursa; size vermeye çalıştığım sihirli formüllerin hiçbir pratik değeri kalmayacaktır.
C.G.SALZMANN
18. BASKININ ÖNSÖZÜNDEN
Kötü bir çocuk, ya annenin, ya babanın yahut da her ikisinin eseridir. Çocuğunuzda gördüğünüz kötü bir huyun suçunu, mutlaka kendinizde arayın. Her anne-baba, genellikle, çocukta gördüğü yanlış bir davranışın suçunu; ya çocuğa ya da çevresine yükleme eğilimindedir. Çocuk, aileden gördüklerini taklid ederek büyür. Eğer siz, ona iyi bir terbiye vermiş iseniz; etraftan duydukları ona fazla tesir etmeyecektir.
Kötü eğitimin ilk ve en tesirli basamağı, kötü örnek sergilemektir. Her akşam eve sarhoş dönen ve kazandığı paraları meyhaneci ile paylaşan bir baba, çocuğuna ahlâkî nutuklar çekse, acaba ne kadar tesirü olacaktır!...

Kötü eğitimin ikinci basamağı, çocuğunuza yeterli zaman ayırmamaktır. Sadece dersi için onunla bir-iki saat beraber olmakla, anne-babalar görevlerini yapmış sayılamazlar. Çünkü, çocuk, geri kalan zamanını sokakta, gelişigüzel arkadaşlarla veya evin hizmetçisi ile birlikte geçirmektedir. Pek tabiî olarak, onlardan gördüklerini taklid edecektir. Çocuğuna ayırması gereken kıymetli vakitlerini, misafir ağırlamakla, süslenip püslenmekle, komşu kadının gününde gönül eğlendirmekle ve dedi-kodu yapmakla geçiren bir annenin onun üzerinde ne hakkı vardır? Böyle bir anne, herhalde, iyi bir anne olduğunu iddia edemez...

10

Servetine servet katmaya çalışan, işinden başka bir şey düşünmeyen, akşamlarını ya hesap yaparak veya kahvehanede arkadaşlarıyla oyun oynayarak geçiren bir baba da, iyi bir baba olduğunu söyleyemez.

Çocuklarınız, şahsiyet teşekkülü için gerekli olan en kıymetli "Çocukluk çağı"nı, yakınlığınızdan ve sıcak ilginizden yoksun, hoyrat ve yabancı ellerde geçirirlerse; acaba onlardan iyi ve sadık birer evlât olmalarını beklemeye hakkınız varmıdır?..

Kötü eğitimin üçüncü basamağı, terbiye şeklindeki hatalardır. Bu basamak öylesine derindir ki, ciltlerle kitap yazsam bu boşluğu dolduramam. Ancak, aklınıza kapı açmak için, birkaç örnek vermekle yetineceğim. Geri kalan ihtiyacınızı, bu mütevazi kitap karşılayacaktır. Eğer çok neşeli ve keyfiniz yerinde olduğu zaman onların en büyük yaramazlıklarını tebessüm ve kahkaha ile karşılıyorsanız... İşlerinizin yolunda gitmediği ve canınızın sıkıldığı zamanlarda, ilginizi çekmek için yaptıkları küçük yaramazlıkları, dayakla, hakaret ve küfürle karşılıyorsanız... Dürüstlükle

itiraf ettiği bir suçunda ceza görüyor fakat inkâr ettiğinde dayaktan kurtuluyor ise... Rica ve yalvarma ile sizden bir ihtiyacını koparamıyor ancak şirret ve tepinme ile bunu elde ediyor ise... Normal zamanda göremediği ilgi, şefkat ve sevgiyi, bir hastalık veya kaza sırasında görüyor ise... Eğitim şekliniz yanlış demektir.

NE EKERSENİZ ONU BİÇERSİNİZ

Şühesiz, her anne ve babanın ideali, aile şerefini koruyacak, ihtiyarlık zamanlarında kendilerine destek

olacak, onlara saygısını eksik etmeyecek evlâtlar yetiştirmektir. Ancak, bu o kadar kolay bir iş değildir. Hiçbir çocuk, anne-babaya nankörlük etmez; ne verirseniz onu alırsınız.

Mesut bir ailede, karşılıklı sevgi ve saygıya dayanan samimi diyalogu, hangi tiyatro eseri taklit edebilir? Mini mini bir bebeğin ilk adımlarını, hangi dans sanatçısı taklit edebilir? Küçük yavaınun anne ile mini mırıl kuş dili konuşmasını, hangi müzik parçası taklit edebilir? Kıymetli vakitlerini çocuklarından ayrı geçirenler... Onların tatlı cıvıltılarını rahatsız edici bulanlar... Evlâtlarından, ruhsal gelişmeleri için gerekli olan, sevgi, şefkat ve ilgiyi esirgeyenler... Ne duygusuz, ne bahtsız insanlardır!.. Böyle insanların teşkil ettiği aile, vahşi bir topluluktur. Bu topluluk içinde büyüme bahtsızlığına uğrayan çocuklar, cılız, hasta ve ruhsal dengeleri bozuktur. İşte böyle ailelerdir ki, bana bu kitabı yazma ihtiyacı hissettirmişlerdir. Kitaptaki hikâyeler, hayali olmayıp, bu tip ailelerden alınmış gerçek sahnelerdir.

Kitabımı okuyanlar içinde, sadece on aile hatalarını anlayıp düzeltecek olsa dahi, emeğime

değmiş kabul edecek; huzur duyacağım...
SALZMANN
12
ÇOCUKLARI KENDİNİZE KARŞI KİNLİ YAPMANIN YOLLARI
Ona karşı daima aksi ve asık suratlı olun. Niyetinin ne olduğuna bakmaksızın, en küçük bir kabahatini ceza ile karşılayın. Böyle davrandığınız takdirde size nasıl kin beslediğini görecek, bana hak vereceksiniz...
_____0_____
ne güzel MENEKŞELEfZ.
13
HİKAYE
Küçük Ümran, evlerinin önündeki renga-renk çiçeklerle süslü bahçeye girdi. Yüreği sevinçten hopluyor-du. İçinden; "annem menekşeleri sever; şimdi bii demet yapıp götürsem kimbilir ne kadar sevinir. Kızım beni hatırlamış diye yanağıma bir de teşekkür öpücüğü kondurur." diye düşündü.
Bu mes'ut hayal içinde, bir etek dolusu menekşe topladı. Onları, küçük elleriyle tek tek bir araya getirip demet yaptı. Anneciğini daha çok memnun etmek için mutfağa koştu. Raftan bir bardak aldı. Çiçek demetini içine yerleştirdi. Sonra su ilâve etti.
Sevinçten zıplayarak mutfaktan çıkarken elindeki bardak kaydı; yere düşüp param parça oldu. Çiçekler etrafa saçıldı. Annesi, yandaki odadan, kırılan bardağın sesini duymuş; dışarı fırlamıştı. Küçük Ümran, korkudan ne söyleyeceğini bilemedi. Anne, yerdeki cam kırıklannı görünce hiddetinden gözleri yuvalann-dan fırladı. Geriye dönüp odadan bir sopa aldı. Küçük kızın niyetini sormadan dövmeye başladı. Kızcağız neye uğradığını şaşırmış, can havliyle: "Anneceğim ne olursun vurma!" diye yalvarıyordü. Kızgınlığı hâlâ geçmemiş olan insafsız kadın, hem bağırıyor hem

vuruyordu: "Seni eşşek seni, o güzelim bardağı kırarsın ha! Bu dayak senin aklını başına getirir."
Takdir ve öpücük beklerken, bir ton dayak yiyen Küçük Ümran, annesine içinden kin besledi. Ona bii daha çiçek hediye ettiğini gören olmadı.

Çocuğunuzun size karşı kin beslemesini temin etmenin birçok yolu vardır. Bunlardan biri de onun hislerine değer vermemektir.
_____0_____
HİKÂYE
Güzel Leman'a babası oyuncak bir mutfak takımı almıştı. Pırıl pırıl parlayan bu küçük madeni kaplan çok sevmişti. Ona bundan daha güzel bir hediye verilemezdi.
Mutfak takımına kavuştuğu gün sevincine diyecek yoktu. Onlan yıkamış, kurulayıp kutusuna yerleştirmişti. Arkadaşları kendisini ziyarete geldikçe mutfak takımlarını çıkarır, onlara yemek pişirir, ziyafet verirdi. Kardeşi Kemal, sık sık oyunlarını bozuyorsa da Leman fazla ses çıkarmıyordu.
Bir gün, ablası okulda iken, kardeşi onun mutfak takımlanyla oynamak istediğini söyledi. Babası da verdi. Kemal, kıskanç bir çocuktu. Niyeti oynamak değil, ablasının oyuncaklarına zarar vermekti.- Nitekim oynuyormuş gibi yaparak bardaklardan birini ayağı ile ezdi.
Leman, eve gelip mutfak takımının dağılmış olduğunu görünce heyecanlandı. Onları düzeltmek isterken ezilmiş bardağı farketti. Üzüntüden gözlerine iri yaş taneleri doldu. Annesi, oyuncakları Kemal'e babasının verdiğini söyleyince sesini çıkarmadı. Acısını kalbine gömdü.

Ertesi gün iki tabak daha aynı akibete uğrayınca Le-man dayanamadı, ezilmiş bardağı ve tabaklan alıp babasına koştu-. "Babacığım, görüyor musun; Kemal oyuncaklarımı ne hale getirmiş!.." dedi ve ağlamaya başladı. Babasının cevabı ne oldu, biliyor musunuz: "Ne olmuş yani! Onların parasını ben vermedim mi? Çekil git şimdi başımdan, seninle uğraşacak za-: manim yok!''
Leman, kendisi için çok değerli olan oyuncaklarının ezilmiş olmasına aldırış etmeyen bu babaya içinden kin besledi. Aradan bir hafta bile geçmemişti ki, küçük kızın pembe yanaklan soldu. Eski neşesini kaybetti. O olaydan sonra, babasına sevgi ile baktığını gören olmadı...
HİKÂYE
Çocuklarına karşı ilgisiz davranan bir baba daha tanımıştım. İşleri yolunda gittiği zaman sabrına diyecek yoktu. Ne kadar gürültü yaparlarsa yapsınlar aldırmaz; birbirlerine küfür dahi etseler ses çıkarmazdı.
Fakat bir de bu adamı, işleri aksi gittiği zaman görmeliydiniz. Yandı ev halkı: Ufacık bir gürültüleri çıksa, eline geçen şeyi fırlatır, etrafına küfürler savururdu... Onu bekârlığından tanıyan arkadaşları, böyle hiddetlendiği zaman çay bardaklarını kırdığını; hırsını alamayınca gidip köpeğini dövdüğünü söylüyorlardı. Aynı adam, şimdi öfkelenince köpeğinin yerine çocuklarını dövüyordu. Sorarım size, böyle bir babayı hangi çocuk sevebilir?..
16
HİKAYE
Bir anne, erkek kardeşine dert yanıyordu: ' 'Şu inatçı kızım Betül kadar kötü bir çocuk dünyaya gelmemiştir. Biraz bağırsam veya kulağından çekmeye kalksam, köpek gibi sırtanyor;

parçalayacakmış gibi üzerime yürüyor. Ne olursun, bana bir akıl ver: Bu çocukla nasıl başedeceğim?"
Ablasını sabırla dinleyen kardeşi, bu kızı kendisine teslim etmesini söyledi: "Betül'e ben bakacağım" dedi. Kadın, önce kardeşinin şaka yaptığını zannetti. Fakat ciddi olduğunu anlayınca çok sevindi. İçinden, "Çok şükür bu belâdan kurtulacağım" diye söylendi... İnatçı kızı dayısına teslim etmeden önce bir ziyafet tertipledi. Tanıdığı bütün arkadaşlarını davet etti.
Üç çocuğunun da misafirlerle birlikte yemeğe oturmalarına izin verdi.
Dikkat edildiği zaman, Betül'ün diğer iki çocuğa kı-i yasla çirkin olduğu farkediliyordu. Annesinin onu giyindirirken fazla özenmemiş olması, kızcağızı daha da çirkin gösteriyordu. Ziyafet boyunca, misafirlerin bütün ilgisi, şık giyinmiş iki çocuk üzerinde yoğunlaşmıştı. Betül içine kapalı bir çocuktu . Diğerleri gibi şaklabanlık yapmaktan hoşlanmıyordu. Üstelik, kalabalık karşısında fazla konuşmaya da alışık değildi. Bütün bu özellikler de eklenince, aptal bir çocuk görünümü veriyordu...
Annesi, ilgi toplayan, şık giyimli iki kızını övmeye başlayınca, Betül'ün solup sarardığını farketmek zor değildi. Dayısı da bunu görmüş, çok üzülüyordu. Zavallı kızcağız bu sıkıntılı havaya daha fazla dayana-

mamış; annesine nefret dolu bir bakış fırlattıktan sonra, hızlı adımlarla salonu terketmişti... Çıkarken, farkında olmadan, kapıyı hızla kapatmıştı. Misafirlerine karşı çok mahcup olan anne, erkek kardeşine döndü:
"Gördün mü, yanına almak istediğin küçük canavarın marifetini!.."

Kardeşi, iyi kalpli, çocukları seven bir insandı. Ablasına cevap vermeye lüzum hissetmeksizin o da salonu terketti... Bitişik odaya geçip bir kanepeye boylu boyunca uzandı. Kadın, peşpeşe gelen bu iki olaydan çok etkilenmişti. Dayanamayıp kardeşinin arka-, smdan gitti. Onu böyle uzanmış görünce, bunun ne demek olduğunu sordu. Kardeşi: "
"Beni yalnız bırak, zâlim anne!" dedi.
Ablası hayretini gizleyemediği bir sesle cevap verdi:
"Misafirlerin yanında kapıyı çarpıp çıktığı için onu dövmedim diye mi zâlim oluyorum!"
"Evet, sen zâlim bir kadınsın! Betül'ü, âsi bir çocuk yapan sensin..."
"Seni hiç anlayamıyorum abla! Betül'ü öbür kardeşlerinden ayırdediyorsun. Onu diğer ikisi kadar sevmiyorsun. Çirkin bir kız diye mi ondan sevgini esirgiyorsun? Onu güzel gösterecek daha şık ve yeni elbiseler giydireceğine, eskilerden bozduğun şeyler giydiriyorsun. Öbür kardeşlerine ise, güzelliklerine daha da güzellik katacak yeni elbiseler giydiriyorsun... Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, o ikisini övüp Betül'-den hiç söz etmiyorsun. Söyler misin bana; ondan utanıyor musun yoksa!.. Betül, hiç de zannettiğin gibi

hissiz, inatçı bir kız değil. Onu bu hale sen getirmişsin. Çocuğa işkence ediyorsun. Sözün kısası ablacı-ğım, onu hemen yanıma alıyorum. Onun ne hassas, ne zeki bir çocuk olduğunu sana isbat edeceğim."
Kadıncağız, bu mantıklı ama iğneli sözlere daha fazla cevap vermedi. Bu başbelâsı kızdan bir an önce kurtulmak istiyordu.
Dayısı, gerçekten de dediği gibi yaptı. Onu yanına aldı. Yeni elbiseler yaptırdı. Yakın bir ilgi ve şefkat gösterdi. Betül de onu mahcup etmedi. Daha

aradan bir sene bile geçmemişti ki onu görenler tanıyamadılar. İnatçı, çirkin, aptal kız gitmiş; yerine söz dinleyen, güzel, zeki bir kız gelmişti.
19
ÇOCUKLARI BABALARINDAN SOĞUTMANIN YOLLARI
Bir anne, çocukları babalarından soğutmak istiyorsa, onları devamlı babaları ile korkutsun.
_____ 0 _____
20
HİKAYE
Çocuklarına söz geçirmekten âciz kalan bir kadın tanımıştım. Bu kadının, zorda kalınca, başvurduğu üç silâhı vardı: Baba, öcü ve Allah...
Çocuklar oynarken biraz gürültü mü yaptı, hemen birinci silahını kullanırdı:
' 'Babanız akşama gelsin, siz görürsünüz; bak nasıl dayak attıracağım!" Küçük çocuk, uykuya gitmekte1 zorluk mu gösteriyor; ikinci silahı hazırdı:
"Çabuk yatağına; yoksa öcüler gelir seni yer!"
Ağızlarından, kaza ile, kötü bir söz mü çıktı; üçüncü silahını devreye sokardı:
' 'Allah, kötü sözler söyleyen çocuklan taş eder; cehennemine atar!" i
Annenin böyle hareket etmesinin sonucu ne oldu,- biliyor musunuz: Çocuklar, Allah'dan, babadan ve öcüden aynı derecede nefret eder oldular...
HİKÂYE
Küçük Selma, babası tarafından azarlandığı veya ceza gördüğü zaman, annesi hemen atılır; ona koruyucu melek kesilirdi:
"Sen ne hain bir babasın! Küçücük çocuğu üzme-; ye utanmıyor musun! Akşama kadar benim yerimde olsan kızcağıza kimbilir neler yapacaksın."
Arkasından da kızı çağırır, ona harçlık verirdi:
' 'Haydi Selmacığım, git bununla bakkaldan kendime şeker al"derdi...Annesi ta'fafindan böylesine

şımartılan bir çocuk, babadan nefret etmez de ne yapar?..
21
Bütün bu yaptıklarınıza rağmen, çocuklarınız sizden nefret etmiyor ise; size daha tesirli bir yol göstereyim: Onların sevinçlerini paylaşmayın. Acıları ile alay edin. Sizden bir şey sordukları zaman elinizin tersi ile itip onları yanınızdan uzaklaştırın. Böyle yaptığınız takdirde, sizden nefret edeceklerine dair garanti veriyorum... 0
HİKÂYE
Bahtsız, zavallı bir kan-koca tanımıştım. Çocuk sevgisinden hiç mi hiç nasipleri yoktu. Bütün gün kendi şahsi işleri ile uğraşır, çocuklarla geçirecekleri zamanın boşa gittiğine inanırlardı. Baba, ticaret işlerini nasıl geliştireceğini araştırır; servetine servet katmanın heyecanı ile oradan oraya koştururdu. Anne de, komşu kadınlarından "nasıl güzelleşeceğine dair" tavsiyeler alır, onlan uygular, süslenip püslenip o "gün" senin bu "ziyafet" benim dolaşır dururdu...
Bir gün küçük Nihat, elinde tuttuğu resimli bir kitabı göstererek:
"Bak babacığım, şu maymun, elindeki muzu nasıl tutuyor; çok komik değil mi?" dedi.
Önündeki hesap defterinden başını ayırmayan baba, kızgın bir sesle:
"Git başımdan, rahat bırak beni!" diye bağırdı...
Babasından yüz bulamayan Nihat, annesine gitti.
22
Resmi ona göstermek istedi. Annesi, elinde tuttuğu aynadan gözlerini ayırmadan:
"Görmüyor musun, meşgulüm işte! Bana ne senin maymunundan!'' dedi.
Küçük Nihat, üzüntü içinde, elindeki kitapla hizmetçi kıza koştu... Hizmetçi kız, çocukların

dilinden anlayan iyi kalpli biriydi. Resme baktı: "Aman Allah'ım, şuna bak! Ne komik bir duruşu var..." diye onun hislerine ortak oldu. İkisi birden gülmeye başladılar. Nihat, arkasından kurtla kuzuyu gösterdi. Kurdun, kuzuyu yemek için, ne hileler düşündüğünü anlattı. Hizmetçi kız, aynı ilgiyle onu dinledi.

Nihat, artık bütün sevincini ve acısını hizmetçi kızla paylaşıyordu. Onu, anne ve babasından daha çok seviyordu. İki ay seyahate çıktıklarında bile onlan aramadı. Ama hizmetçi kız, bir gün dahi evden ayrılsa onu özlüyor; döndüğü zaman koşarak ona sarılıyor, hasret gjderiyordu...

HİKÂYE

Arkadaşı Latife bir şebboy fidesi hediye etmişti. Fideyi ihtimamla saksıya diken Latif, onun üzerine titriyordu. Sabah uyanınca, ilk işi şebboyunun ne kadar büyüdüğünü kontrol etmek oluyordu. Bütün kalbiyle onu seviyor, incitmeden okşuyor, suyunu eksik etmiyordu.

Yine bir sabah bahçeye"koştuğunda ne görse beğenirsiniz: Şebboyun bir dalı çiçek vermişti. Latif, gördüğü manzara karşısında sevinçten uçuyor; ellerini çırparak yerinde zıplıyordu... Sevincini mutlaka biriyle

paylaşmalıydı. Bu, en yakım yâni babasından başka kim olabilirdi... Doğruca onun odasına koştu. Nefes, nefese içeri girdi:

"Babacığım, babacığım! Kalk bak ne göstereceğim!.."

"Sabah sabah gözlerine çöp mü battı! Ne diye rahatsız ediyorsun beni?"

"Gel, gel de bak; öyle güzel ki!"

"Nedir güzel olan be aptal çocuk!"

"Şebboyum, babacığım; şebboyum çiçek açmış!.."

' 'Her çiçek zamanı gelince açar; ne var bunda o kadar heyecanlanacak! Git şimdi başımdan, otla çiçekle uğraşacak kadar aptal değilim; uyumak istiyorum!''
Küçük Latif, babasının bu soğuk tavn karşısında çok üzüldü. Sevincini paylaşmayan bu adamdan nefret etti... Fideyi kendisine veren arkadaşına koştu. Şebboyun çiçek açtığını ona müjdeledi. Arkadaşı onu tebrik etti. Birlikte gelip çiçek açan dalı seyrettiler. Latif, ar-
kadaşınıbabasından daha çok seviyordu...
HİKÂYE
Onbeş yaşında baba olan bir adam tanımıştım. Oğlu Güray'ı kendisi gibi yetiştiremediğinden yakınıyordu. Söz dinleyen, uslu bir çocuk olmasını istiyordu. Gü-ray, tabiatının gereği, atlayıp zıplamak istiyor; ancak baba onun bu hareketlerine çok kızıyordu.
Baba, kırlara çıktığında küçük Güray'ı da yanına alıyordu. Çocuk, kelebeklerin arkasından koştukça adam sinir oluyordu. İstiyordu ki, o da yanında uslu uslu yürüsün, sağa sola koşuşturmasın... Her gördüğü renkli çiçeğin adını sordukça, yerden parlak çakıl taş-

lan topladıkça baba huzursuz oluyordu:
"Güray, Güray! Sen hiç ciddi bir çocuk gibi davranamaz mısın!.. Bak, ben hiç kelebeklerin arkasından koşuşturuyor, yerden çakıl taşlan topluyor muyum?
Akrabaların Güray'a hediye ettiği oyuncakları kırıp atıyordu. Bir gün hediye edilen güzel bir topu da bıçakla kesip patlatmıştı... Onun ciddi bir çocuk olmasını istiyordu.
Güray, odasına girdiği zaman, uslu uslu bir kenara oturup onun okuduklarını dinlemeliydi. "A-B-C" kitabını bir an önce okumasını öğrenmeliydi.

Babasının bu şekilde katı bir disiplin uygulaması, çocuğun ondan nefret etmesine yol açtı. En kaba insanları bile babasından daha çok seviyordu. Babası genç yaşlarda öldüğü zaman Güray hiç üzülmedi. Bir damla gözyaşı döktüğünü gören olmadı.

HİKÂYE

Kezban, annesinden, dikiş iğnesini tutmasını yeni öğrenmişti. Maharetli bir kız olduğunu göstermek istiyordu. Kenan porsumuş bir mendil buldu. Bu mendilin kenarını bastınrsa, annesi onu nasıl da takdir ederdi. Belki de yanağına bir "aferin" öpücüğü kon-dururdu. Babası da, "Kızım büyümüş de dikiş dikiyor!" diye onunla ovunurdu...

Bu ümitler içinde, bütün dikkatini dikişine verdi: ' 'Hata yapmamalıyım. İşim çok iyi olmalı'' diyordu. Kezban, kendisini işine öylesine vermişti ki, kahvaltı için önüne konan nefis çörekleri bile yemeyi unutmuştu. .. Arada bir işini annesine gösteriyor; onun ilgi duymamasına aldırmaksızın soruyordu:

"Nasıl, güzel oluyor değil mi anneceğim?"

Aksilik bu ya; işin tam orta yerinde eline iğne battı. Küçük Kezbancık, can acısından, iğneyi çıkarmayı bile düşünmedi. Feryat, figan ederek yerinde zıplamaya başladı. Kızcağızın bu acıklı haline taşlar bile üzüntü duyardı. Annesi, kızının yardımına koşacağı yerde, karnını kaşıyarak, kahkaha ile gülmeye başladı... Onu gören diğer çocuklar da, Kezban'ı birbirine göstererek, gülmeye başladılar.

Küçük Kezbancık, elindeki mendille birlikte mutfağa koştu. Hizmetçi kız, parmağına saplanan iğneyi çıkanp, kanayan yerini sardı. Kezbancık, onun eteğinin altına başını sokup hıçkıra hıçkıra ağladı. Hizmetçi onu bağrına basıp teselli etti.

O günden sonra, küçük kız annesinden nefret etti. Onu üzmek için hep söylediklerinin tersini yaptı. Annesi, hizmetçi kızın bir dediğini iki yapmadığı halde, kendisine aksi davranmasının sebebini bir türlü an-layamıyordu...
26
ÇOCUKLARI KENDİNİZE KARŞI
İTİMATSIZ YAPMANIN YOLLARI
.0.
Onlara boş vaadlerde bulunun. Onları aldatın. Karıkoca olarak birbirinize saygı göstermeyin. Çocukların önünde birbirinize hakaret edin.
_____0----------
\
27
HİKÂYE
Ahmak bir anne, hizmetçi ile söz birliği ederek, küçük Ayşecik'e bir oyun oynadılar. Sabahın erken saatlerinde onun eline kocaman bir kap verdiler. Annesi:
' 'Haydi git, bununla eczaneden bize zeytinyağı al'' dedi.
Küçük Ayşecik, bir işe yaramış olmanın sevinciyle kabı eline aldı. Parayı dikkatlice cebine yerleştirdi.
"Peki anneceğim, hemen koşarak gider, istediğiniz1 şeyi getiririm" dedi.
Ayşecik, sokak kapısından çıkarken, annesiyle hizmetçi kız arkasından kahkaha ile güldüler. Küçük kız, kendisi için hazırlanan plandan habersizdi. Eczanede zeytinyağı satılmadığını bilmiyordu...
Ezcaneye girince, kasadaki adama parayı uzattı. Zeytinyağı almak istediğini söyledi. Adam, bir çocuğa bir de elindeki kocaman kaba bakıp gülmeye baş-: ladı. Bu adam da başkalan ile alay etmekten hoşlanan. kaba birisiydi.

Küçük Ayşecik, neye uğradığını şaşırmış, adama bakıyordu. Adam:
' 'Zeytinyağı ha, zeytinyağı ha..." deyip katıla katıla gülüyordu. Zavallı çocuk, mahcubiyet ve üzüntüden kıpkırmızı kesilmişti. Elindeki kabı sıkı sıkıya tutarken, hızla eczaneden çıktı. Ağlaya ağlaya evin yolunu tuttu. Adama verdiği parayı unuttuğunu bile hatırlayamadı...
Hizmetçi kızla ahmak annesi, pencereden onun ge-! lişini seyrediyorlardı. Adamın kendisiyle alay ettiği-1 ne çok üzülmüştü. Hava soğuk olduğu halde, terden

şırıl sıklam olmuştu. Annesinin kendisini aldatmış olabileceğine ihtimal veremiyordu.
Eve girdiğinde, hizmetçi kızla annesi onu birbirine göstererek gülüyor; kahkahalan sokaktan duyuluyordu. Ayşecik, nihayet aldatılmış olduğunu anladı. Elindeki kabı bir tarafa fırlatarak odasına koştu. Yatağına kapanıp hıçkırıklarla ağlamaya başladı.
Annesi, arkasından odaya girdiğinde hâlâ gülüyor-- du. Yılışık bir ses tonuyla:
"Anlayamadın mı aptal kız!.. Sana, 'Nisan bir şakası' yaptık" dedi...
O günden sonra, annesi onu ne zaman bir işe gönderse, hep aldatılmış olabileceği endişesini taşıdı. Kendisi ile alay ettiği için, ona olan nefreti henüz silinmiş değildi...
* * *

ÇOCUKLARIN SİZE HAKARET ETMELERİNİ SAĞLAMANIN YOLLARI
Çocuklarınızın en küçük suçunu hakaret ve alayla karşılayın. Her şeylerini ten-kid edin. Evde,

karıkoca kavgasını eksik etmeyin. Onların yanında birbirinizin suçlarını sayıp dökün...
30
HİKÂYE
Sinirli bir baba ile çok alıngan bir anne tanımıştım. Adam, kötü niyetli biri olmamakla beraber, kızdığı zaman gözü hiçbir şeyi görmez; ağzına geleni söylerdi. Genellikle, söze kibarca başlardı:
"Kancığım, gözünden kaçmış galiba. Oğlumuzun çe-ketindeki şu sökük bir haftadır öyle duruyor.''
Kadının çok alıngan biri olduğunu söylemiştik ya.. Vay efendim sen misin bunlan diyen:
"Sen ne nankör bir adamsın! Evde kaldığın gün bir yolunu bulur, hır çıkarırsın. Ceketin söküğü bahane, senin niyetin huzursuzluk yapmak"
Adam, bütün iyi niyetine rağmen, kendisini yanlış anlayan kansına kızar, nezaketi unuturdu:
"Asıl nankör olan sensin! Bu kadarcık şeyi hatırlatmaya hakkım yok mu? Ben bu evin erkeği değil1 miyim? Hem suçlusun hem de güçlü. Yemeğin dibi tutar, sesimiz çıkmaz; kirli gömlekle işe gönderirsin yüzüne vurmayız..."
Adam sözünü tamamlamaya fırsat kalmadan kadın başlardı:
"Hah, haay güleyim bari! Bir de tutmuş adam beğenmiyor. Ayol sanki sen çok matah biri misin! Doğru dürüst bir iş becerdiğin olmuş mudur? Neye elini atsan bozarsın. Unuttun mu, daha geçen hafta damı aktarmak için çatıya çıktın da bütün kiremitleri kırmadın mı?.. Tamif"etmeye kalkışıp da eskisinden beter hale getirdiğin ayakkabılarım daha kapı arkasında duruyor. Sen ha, evin erkeği ha!.."
"Yine saçmalamaya başladın. Sen ye iç de dua et
31
ki, benim gibi bir adama düşmüşsün!"

' 'Şuna bakın çocuklar! Kendisini kaf dağında görüyor. Ayol, senin gibi bir sersemi nerede olsa bulurdum. Onca isteyenim varken, aptallık edip de seninle evlendim. Ne bileyim, boyuna poşuna bakıp seni iyi biri sandım. Ne yapayım, kötü kader işte..."
' 'Ağzından çıkanı kulağın duysun! Asıl sersem olan sensin!.. Şu pasaklı haline bak; bir çingene kansı senden daha intizamlıdır!"
Çocuklar, bu hakaret dolu kavgalara şahid olur, hangisine hak vereceklerini şaşırırlardı. Her ikisi de haklı olduğunu göstermek ve çocuklan kendi tarafına çekmek için üstün bir gayret sarfederlerdi...
Öyle bir zaman geldi ki, çocuklar da birbirlerine aynı şeyleri yapmaya başladılar. Aralarına girmeye çalışan anne-babalarına da hakaret etmekten çekinmediler...
* * *
HİKÂYE
İçkiye zaafı olan bir adam vardı. Bir-iki bardak şarap içtiği zaman gevezeliği tutar; aklına ne gelirse anlatırdı. En çok da çocukluk hâtıralannı naklederdi. Güya çocuklarını neşelendirmek için, eğlence yerlerine nasıl parasız girdiğini, komşunun bahçesinden nasıl meyve çaldığını, mutfaktan nasıl pasta aşırdığını, arkadaşlarının eşyalarını saklayıp onlan nasıl arattığını ballandıra ballandıra anlatırdı.
Çocuklar, babayı zevkle dinler; onu anlatmaya teşvik etmek için kahkaha ile gülerlerdi. Yemeği unutur; çatalı, kaşığı biryana bırakırlardı. Kendisini dikkatle

dinlediklerini gören baba; "Hey gidi günler hey, ne neşeli, ne tatlı günlerdi onlar!" der; çocukları kendisine özendirirdi...

Öyle bir zaman geldi ki, mahalle halkı, bu çocukların yaramazlıklarından yaka silker oldular. Gün yoktu ki birileri babasına şikâyete gelmesin... Baba da duyduklarının karşısında üzülür, onlan etrafına toplar; "Bir daha böyle yaramazlıklar yaptığınızı duyarsam, şöyle asarım, böyle keserim" der; tehditler savururdu.
Çocuklar, babalarının bu kuru tehditlerine bıyık altından güler; "Haydi canım, sanki sen çocukken aynı şeyleri yapmadın mı!.. Biz de çocuk olduğumuza göre aynı şeyleri yapmaya bal gibi de hakkımız var'' diye düşünürlerdi.
Komşular şikâyete geldikçe, babalan daha çok üzülür, çocuklann neden böyle kötü şeyler yaptığını bir türlü anlayamazdı.
33
ÇOCUKLARIN SÖZÜNÜZÜ
DİNLEMEMELERİNİ TEMİN
ETMENİN YOLLARI
Yerine getirip getirmediklerine bakmaksızın emirler yağdırın. Onlardan, yerine getiremeyecekleri şeyler isteyin. Suçlarını zamanında cezalandırmak yerine, kuru tehditler savurun. _____0_____
ü
34
HİKÂYE
Çocuklarını iyi terbiye ettiğini zanneden bir anne-baba tanımıştım. Anne, daha çocuklar kahvaltıya oturmadan emirler yağdırmaya başlardı: "Sait, odanı toplamayı, yatağını yapmayı unutma! Pijamalan da yerine as! Nurdan, sen de kardeşine yardım et! Yatağınızdan kalkar kalkmaz yüzünüzü yıkamayı unutmayın!"
Bütün bu istekler, normal karşılanabilirdi; ama hiçbir gün yapılıp yapılmadığı kontrol edilmezdi.

Çocuklar, bozuk bir plâk gibi; hergün aynı emirleri dinler, fakat hiçbirini yapmazlardı.
Baba da, kuru tehditleri ile meşhurdu:
' 'Bana bak Sait! Şu kitaplarının dağınıklığından utanmıyor musun? Bir daha onları yerli yerine koymadığını görürsem, inan ki çok fena yaparım!"
Çocuklar, yağdırılan emirlerin, savrulan tehditlerin boş olduğunu çoktan öğrenmişlerdi. Onun için de bir gün olsun odalarının toplandığını, kitapların yerlerine konduğunu gören olmadı... * * *
HİKÂYE
Kuru tehditleri ile meşhur bir aile tanımıştım. Babayı bağırırken görünler, ilk anda, çok katı bir adam zannederdi:
"Şu kapıyı, tekrar kapadığın gibi kapat bakayım! Ne kadar saygısızca, hızla'"kapadığını kendi gözlerinle gör!"
"Hele bir daha ellerini yıkamadan sofraya oturmaya kalk da bak ne yapıyorum! Eşşek sudan gelince-.

ye kadar dayak atmazsam ben de ne olayım"...
' 'Bir daha izinsiz sokağa çık da gününü göstereyim sana!"
' 'Yüzüme iyi bak; hiç şaka yapar bir halim var mı?''
' 'Ayağa bir kalkarsam, doğduğuna bin pişman ederim!"
Bunlar, çocukların hergün işittiği kuru tehditlerdi. Birgün olsun dayak yediklerini gören olmadı. Bunların kuru tehditler olduğunu anlamaları uzun sürmedi. Kapıları çarparak odalara girdiler; Ellerini yıkamadan sofraya oturdular. İzin almadan sokağa çıktılar. Baba da bu hallerini görüp hiddetinden zıp zıp zıpladı... Onları korkutmak için, masaya, üzerindeki bardaklan şangırdatacak yumruklar indirdi. Ömürlerinde bir

daha unutamayacaktan bir dayak atacağını söyleyerek tehditler savurdu.
Çockular, bunların hiçbirinden etkilenmediler: "Haydi canım sen de! Şimdi birazdan hiddetin geçer, söylediklerini unutur, birşeycikler yapmazsın..." diye
içlerinden onunla alay ettiler...
* * *
HİKÂYE
Emel adında zavallı bir anne tanıyordum. Çocuklarının uslu durmasını sağlamak için vaad üstüne va-adler verirdi.
"Çocuklar, senebaşı geliyor. Kim en fazla sözümü dinler, uslu durursa en kıymetli hediyeyi ona vereceğim. En fazla yaramazlık yapan hiçbir şey alamayacak..."

Bayan Emel, bunlan söylerken daha yılbaşına çok vardı. Aklı başında, iyi bir çocuk olan Kenan, bu vaad üzerine daha dikkatli davranmaya başladı. Annesini memnun etmek için elinden gelen bütün fedakârlığı gösteriyor, öbürlerinden dayak bile yese sesini çıkarmıyordu. İçlerinden en haşarısı, Selman adındaki çocuktu. Yapmadığı yaramazlık kalmazdı. Kardeşlerinden habersiz onların oyuncaklarını alır, oynar, bu yetmiyomuş gibi kırar, sağa sola atardı.
İyi kalpli Kenan, onu ikaz eder; böyle devam ederse hiçbir hediye alamayacağını hatırlatırdı. Cin fikirli, yaramaz Selman onun bu ikazlarına kahkaha ile güler; ' 'Buna ancak senin gibi aptal çocuklar inanır. Bak göreceksin; yılbaşı gelince annem, hepimize aynı değerde hediyeler alacaktır. Hatırlamıyor musun, geçen sene de aynı şeyi yapmıştı..." derdi. Nihayet sene sonu gelmiş, anne verdiği sözü unutmuştu. Hayır yanlış söyledik: Unutmamış, unutur gibi yapmıştı... Böyle

davranmakla çocuklan arasında ayırım yapmadığına inanıyordu. Halbuki Kenan'ın bütün iyi niyetini boşa çıkarmış, onun nefretini kazanmıştı.
Nitekim, Kenan o günden sonra, iyi bir çocuk olmak için hiç gayret sarfetmediğj gibi, aldatıldığının acısını çıkarmak için diğerlerinden daha çok yaramazlıklar yaptı. Annesi, Kenan'daki bu değişikliğin sebebini bir türlü anlayamadı...
37
ÇOCUKLARI KARDEŞLERİNE KARŞI
KİNLİ ve KISKANÇ YAPMANIN YOLLARI
_____0_____
Çocuklardan birini cezalandırırken öbürünü mükâfatlandırın. Birini takdir ederken öbürünü tenkid edin. Sevginizi birinden alın öbürüne verin. _____0____
38
HİKÂYE
Çocukları arasında ayırım yaptığı halde bunun farkında olmayan bir aile tanımıştım. Çocuklardan ikisi de iyi kalpli olmakla beraber, mizaçları farklıydı. Ekrem ne kadar açıkgöz, çevik ve neşeli ise; Faruk onun aksine durgun, ciddi, içine kapalı biriydi.
Ekrem, dikkat çekmek için türlü şaklabanlıklar yapar; etraftakileri eğlendirirdi. Eve gelen misafirler de daima ona ilgi gösterir, Faruk'a pek yüz vermezlerdi. Anne-baba da zamanla Ekrem'e ilgi duyup Faruk'u ihmal etmeye başladılar.
Ekrem bir yaramazlık yaptığı zaman ses çıkarmazlar, sadece "Senin gibi sevimli bir çocuk yaramazlık yapmamalı" derlerdi. Aynı suçu Faruk işlese durum değişiyor; hakaret ve cezaya uğruyordu: "Seni sersem çocuk seni! Zaten senin gibi suratsız birinden başka şey beklenemez." diyorlardı.

Kardeşi de en az onun kadar yaramazlık yaptığı halde, ceza gören, hakarete uğrayan hep Faruk oluyordu. Ekrem'in böyle farklı muamele görmesi Faruk'ta ona karşı kıskançlık duygularını körüklüyordu. Yavaş yavaş ondan nefret etmeye başladı. Öyle birgün geldi ki, o da bilerek kardeşine zarar vermeye başladı: kitaplarını yırtıyor, oyuncaklarını kınyor, onu kızdırmak için elinden gelen bütün kötülükleri yapmaktan çekinmiyordu. "¦
Anne-baba, neden Faruk'un böyle kötü huylu bir çocuk olup çıktığını anlayamadıklarından, onu Allah'ın kendilerine verdiği bir ceza kabul ediyorlardı.. .
39
HİKAYE
Çocuk terbiyesinde şiddet yanlısı olan bir anne vardı. Çocuklardan biri, bir suç işlese elinden çekeceği vardı: Saçlarını çeker, tekme-tokat girişirdi. Yorulunca-ya kadar dövdükten sonra, kendisini bir koltuğa bırakır; bu sefer de nasihat ve tehdidlere başlardı. Arkasından suç işlemeyen çocuğunu çağırır ona iltifatlar ederdi.
Kızlardan büyüğü olan Leyla bir gün su ile oynama hevesine kapıldı. Bahçeden topladığı tahta parçalan-nı gemi gibi yüzdürüyordu. Arkadaşı ona;' 'Haydi balık, yakalayalım!" dedi. Ellerini suya daldırıp topladığı taşlan göstererek,' 'Bak, ne güzel balıklar yakaladım!'' diye bağırdı. O da ellerini suya daldırıp balık yakalıyor, ele geçirdiği taşlan sayarak mutlu oluyordu. Oyuna öyle dalmıştı ki, üstünü başını kirlettiğini farkedemedi..
Oyunu bitip eve dönünce pek tabiî ki, annesinin hışmına uğradı. Annesi, onu üstü-başı ıslanmış görünce ilk işi, birkaç esaslı tokat atmak oldu. Sonra saçlarından yakalayarak odasına sürükledi.

İçeride bir iki tekmek, tokat daha attı. Nefesi kesilince de bir kanepeye oturdu. Sıra hakaretler yağdırmaya gelmişti:
' 'Hey Allah'ın cezası çocuk! Nedir senden çektiğim bu çile!.. Senin gibi pasaklı bir kızım olduğu için ellerden utanıyorum.. Şu üstüne, başına bak! Dilenci çocuklarından farkın yok. Bırak hizmetçiyi, bulaşıkçı kız bile senden temiz görünür. Allah'ım bu çocuğa hiç utanma duygusu vermedin mi?.. Şu söylediklerimi taş-
40
lara söyleseydim; utançlarından "çat!" diye çatlarlardı. Ama onun yüzü bile kızarmıyor... Allah'ın cezası evlat; bir de kardeşin Zerrin'e bak. O hiç senin gibi üstünü kirletmiş mi?... Zaten ancak senin gibi aptal bir çocuk pis sularla oynar.
Leyla'ya hakaret etmekten yorulan anne, üstünü ıslatmamış olan Zerrin'i çağırdı:
"Gel benim güzel kızım! Acıkmışsındır; sana pişirdiğim taze çöreklerden vereyim. Pasaklı Leyla da bayat etmek yesin..."
Bu zâlim annenin, niçin böyle hareket ettiğini bir türlü anlamıyordum. Ancak anladığım birşey varsa o da iki kardeşi birbirine düşman etmede çok başanlı olduğu idi...
41
Çocukları birbirine düşman etmenin etkili bir yolunu daha göstereyim: Birbirlerine hakaret ettikleri vakit ses çıkarmayın. Küfürlerini duymazdan gelin. Veya suçun kimde olduğunu araştırmadan hepsini dayaktan geçirin.
_____0_____
HİKAYE
Eyüb'ün çok geçimsiz, kıskanç bir kızkardeşi vardı. Onun oyuncaklarını izinsiz aldığı gibi, üstelik kırar veya bozardı. Niçin böyle yaptığı

sorulunca da avazının çıktığı kadar bağınr, herkesi etrafina toplardı. Kızın bağınşlanna koşan anne sebebini sormadan Eyüb'e çıkışırdı.
"Yine ne yaptın kardeşine!"
Daha kendisini savunacak bir kelime söylemeye fir-sat kalmadan dayağı yemiş olurdu.
Küçük kız, dayaktan kurtulmanın yolunu bulmuştu. Ağabeyi ile küçük bir anlaşmazlığı olsa avazının çıktığı kadar bağırır, onu duyanlar da canından et ko-panlıyor sanırlardı... Her defasında dayağı yiyen yine Eyüb olurdu.
Anne'nin bu tutumu, iki kardeşi birbirine düşman etmişti. Büyüdükleri zaman da anlaştıklannı gören olmadı...

Onlara daima kötü insanlardan bahsedin. Bu dünyada güvenilecek insan kalmadığını tekrarlayın. Herkesin menfaat peşinde koştuğunu söyleyin.
_____0_____
DEFOL..YOI<S4 FENA yA<?AfZ-\A\.-

Cevat adında, şüpheci ve kuşkucu bir adam tanımıştım. Bu adamın en büyük zevki başkalarının dedikodusunu yapıp onlarla alay etmekti. Caddeye bakan pencerenin önüne oturur, gelen geçenin kirli çamaşırlarını sayıp dökerdi:
"Hey, bakın çocuklar; Ferit Usta'nın süslü kızı geçiyor. Yüzü gözü yine boya içinde. Bütün marifeti süslenip püslendikten sonra sokağa çıkıp kıntarak yürümektir. Bu kızı alacak adama daha şimdiden acı-yasım geliyor."
"Amanın.amanın! Bakın kim geliyor. Köşedeki bankanın şişko müdürü. Şu kibirli adım atışlarına bakan da onu bir adam sanacak. Daha dün, damadından borç para aldığını bilmiyoruz sanki.

Vallahi bunu kendisine hatırlatıversem, cakası püf diye sönüverir."
"Ay, ay, ay! Şunun üzerindeki emanet duran yeni elbiseye bakîn. Sanki adi bir hizmetçi olduğunu bilmiyoruz. Her şeyine iddiaya girerim ki içinde fanilası yoktur."
' 'Vah zavallılar vah! Şu ölmüş kunduracının sefil çocuklarına bakın. Ölünün arkasından konuşmak günahtır, derler ama gerçeği söylemek neden günah olsun.. Adam dolandırıcının biriydi. Kendisinden başka kimseyi düşünmezdi. Eh işte, babalarının günahını ço-cuklan çekiyor..."

neıe şu KaDa çınçının çaıımına Dawn, tsugaay Du sene iyi para etti değil mi?" Elin üç-beş kuruş görünce adam mı oldun!.. Çocuklar, şu çiftçiler kadar hi -lebaz insanlar yoktur. Malın iyisini üste koyar müşteriyi aldatırlar. Bize bayat ve çürük yumurtaları satar, iyisini ve tazesini kendileri yerler. Hasta tavuk-lan keser, taze et diye satarlar. İçerisine fare düşmüş sütü, küçük çocukları hasta edeceğini bile bile, satıp paraya çeviririer. Cehenneme bu adamlar gitmeyecek de biz mi gideceğiz..."
"Bakın bakın, şu adamı görünce bir atasözü aklıma geldi: (Terziden ve değirmenciden sakın). Evet, evet; mutlaka üstündeki o elbiseyi müşterilerin kumaşlarından çaldığı parçalarla dikmiştir. Bu yerin üstü varsa altı da var, hey terzi efendi!"
' 'Şu kadına bakın da örnek alın! Zengin kocası ölmeden önce pahalı elbiseler giyer, bütün mahallenin kadınlarını çatlatırcasına salına salına yürürdü. Kocası ölünce, çocuklan servetini çar-çur ettiler. Sonlarının böyle biteceği belliydi. Kim bilir o serveti yapıncaya kadar kaç kişinin canını yakmıştı. Bu kadının, eski kibirli günlerini hatırladıkça ona hiç acı-yasım gelmiyor.

Allah, ders alalım diye böyle örnekler veriyor işte..."
Bay Cevat'ın işi gücü gelip geçeni çekiştirerek, onların kirli çamaşırlarını ortaya dökmekti. Çocuklar da onu dinledikçe insanlardan nefret ettiler. Babalarından, kimseye güvenilmeyeceğini öğrendiler. İnsanlara hep yüksekten baktılar. Fakir", zavallı insanların bunu hakkettiklerine inandıklarından hiçbirine yardım elini uzatmadılar. Büyüdükleri zaman bile, hiç yakın dostlan olmadı. Yaşlılıklan, yalnızlık ve azap içinde geçti...
45
HİKAYE
Küçük Betül, koşarak odaya girdi. Onu böyle telaşlı gören babası sordu:
"Ne var; ne oluyor?"
"Babacığım, dışarıda yaşlı, bacaklan tutmayan zavallı bir teyze var. Yiyecek bir lokma ekmeği olmadığını söylüyor."
"Kimmiş, neyin nesiymiş, sordun mu?"
"Geçen gün sokaktan geçerken gösterdiğin koltuk değnekli teyze vardı ya; işte o teyze."
"Bu kadın, mutlaka kendi sefaletini kendisi hazırlamıştır... Git ona de ki; (Gençliğinde paralarını etrafa saçıp savurmasaydın bu hale düşmezdin!)
"Babacığım, ona bunu nasıl söylerim!"
"O halde ben söyleyeyim."
Hızla dışarı fırladı. Sesinin bütün kaba tonuyla bağırdı:
"Hey kadın, bana bak! Başkalarına yük olmaya utanmıyor musun!.. Vaktiyle senin de bizim gibi evin, paraların yok muydu, ha ?.. Peki ne yaptın onlan? Har vurup harman savurdun değil mi?..."
Yaşlı kadın utancından yerin dibine girdi:
"Allah rızası için...."

' 'Kes sesini, utanmaz kadın! Defolup gidecek misin, yoksa...."
Kalbinde, insanlara karşı hiç sevgisi olmayan bu kaba insan, kapıya gelen her dilenciye aynı muameleyi yapardı. Onlan, boynu bükük gönderirken de arkasından homurdanmaya devam ederdi:
"Allah hiç bir cezayı karşılıksız bırakmaz. Kimbilir hangi büyük günahınızın cezasını çekiyorsunuz."
46
İlk zamanlar, kalbi acıma duygusu ile dolu olan Küçük Betül, babasından bu sözleri duya duya fakirlere kanş kin beslemeye başladı. Onu birilerine yardım
ederken hiç gören olmadı... * * *
HİKAYE
Sık sık hizmetçi değiştiren, geçimsiz bir ev kadını tanımıştım. Onun nazarında bütün hizmetçiler nankör, tembel ve hırsız kimselerdi. Ancak, ne var ki, her gelen yeni hizmetçi eskisini aratır olmuştu. Anlattıklarına göre, bu kötü huylu kadın, 16 sene içinde tam 60 hizmetçi değiştirmişti...
Zavallı hizmetçilerin, bu kadından çektikleri yetmi yormuş gibi, çocuklardan da hakaret görürlerdi. An nelerinin huyunu kapan çocuklar, hizmetçiye küfretmeyi, onu; "Aptal, maymun suratlı, nankör!' diye çağırmayı alışkanlık haline getirmişlerdi...
* * *
47
ÇOCUKLARA ZÂLİM ve ACIMASIZ OLMAYI ÖĞRETMENİN YOLLARI
Herkese, hatta çocuklarınıza karşı bile, kaba davranın. Hayvanlara işkence edin. Sizden zayıf olan insanları daima ezin. Tabancasız, bıçaksız gezmeyin. _____0_____

48
HİKÂYE
Ömrümde Ziya kadar barbar bir adam tanımamıştım. Üstelik dinsiz bir adamdı. Köy halkından ve komşulardan onu seven bir tek insan yoktu. Bahçede, sofraya kurulmuş yemek yerken, yanına yaklaşan kedi veya köpeği tekmelerdi. Zavallı hayvan, yediği tekmenin acısıyla kıvranırken, o kahkaha ile gülerdi.
Atını, terden köpük içinde kalıncaya kadar koşturur; mahmuz yerlerini kan içinde bırakırdı. Arabasına, diğer çiftçilerin iki misli yük vurur, hayvanlar çekemeyince de onları kırbaçlar, dayaktan öldürürdü. Yoldan gelip geçenler, bu manzarayı görmemek için gözlerini kapatırlardı.
Bu zâlim adam, çocuklarına da acımazdı. Bir yara-mazbk yaptıklan zaman, onlan ağaca bağlar, ağızlarından, burunlarından kan gelinceye kadar döverdi.
Bir defasında, zavallı bir çoban, yanlışlıkla koyunlarını onun çayırlığından geçirmişti de, öyle bir dayak yemişti ki; bir hafta yataktan kalkamamıştı.
Birileriyle münakaşa ettiği zaman, en yumuşak sözleri şunlardı:
"Seni parça parça doğrarım! Beni kızdırma, şimdi dişlerini eline veririm! Bana kafa tutan adamı, anasından doğduğuna pişman ederim!"
Bir insanın nasıl olup da böyle zalim olabileceğini çok merak ediyordum. Talih bkna yardım etti de onun bir çocukluk arkadaşı ile karşılaştım. Ona, Ziya'nın nasıl böyle zâlim bir insan olduğunu sordum. Adam anlatmaya başladı:
49
' 'Size, bunun sebebini gayet kolay açıklayabilirim. Çok şanssız bir çocuktu. Çünkü çok zâlim bir babası vardı. Ziya'yi kırlara

götürdüğü zaman, onu eğlendirmek için kuş yuvalarını bozdururdu. Yuvadaki yavruların bacaklarını kopanr, vücutlarını kan içinde bırakırdı. Yakaladığı yavru köpekleri getirir Ziya'ya dayak attırırdı. Tavukları dahi normal yolla kesmezdi. Hayvancağızın gırtlağını hafifçe keser; yarasından kan fışkırırken onu serbest bırakırdı. Ziya'yla birlikte, oturur, zavallının can çekişmesini seyrederdi. Hayvancağız can acısından debelenirken onlar kahkahalarla gülerdi."

Çocukluk arkadaşının anlattıklarını dinledikten sonra, Ziya'ran niçin zâlim bir insan olduğunu anlamam zor olmadı. Çocukluğunda, bir kuş yavrusunu acımadan parçalayan; köpek yavrusunu sopayla öldüresiye döven, yarı kesilmiş tavuğun can çekişmesinden zevk alan bu talihsiz insan, elbette zâlim biri olacaktı...

ÇOCUKLARI, BAŞKALARINA KİN DUYMAYA ALIŞTIRMANIN YOLLARI

_____0_____

Çocuklarınız birilerine kızdıkları zaman onlarla birlik olun. Kızdığı kimseye lanetler yağdırın. İntikam alması için teşvik edin.

_____0_____

A/E OLDU 8ENÎM\ GÜZEL . " 1

Gökhan-oĞiM-./

HİKÂYE

Çocuğunu iyi eğittiğini zanneden yan câhil bir anne-baba tanımıştım. Oğullan Küçük Gökhan bir yere çarpıp canını acıttığı zaman kıyametler koparır, ev halkını etrafına toplar, siniri geçinceye kadar tepinirdi. Onu sakinleştirmek için anne veya baba üstün bir gayret sarfederdi:' 'Ne oldu benim Gökhancığıma!.. Neresi çarptı bakim

güzelime?.. Şu pis sehpa mı? Ah seni hain sehpa seni; şimdi görürsün sen!.." der; bir kırbaç veya sopa bulur, çocuğun eline verir, ona sehpayı dövdürürlerdi... Çocuk da, gerçekten suçun sehpada olduğuna inanır, siniri geçinceye kadar vururdu. Oyundan döndüğü zaman, kirlenen elini yüzünü yi - katmak bir problem olurdu. Annesi onu ikna etmek için bin dereden su getirirdi:' 'Benim cici oğlumun elini-yüzünü mutlaka o pis çocuklar kirletmiştir. Ben onlara gösteririm..." derdi. Gökhan da gerçekten buna arkadaşlarının sebep olduğuna inanır; içinden onlara kin duyardı. Elbiselerinin kirlenmesine ise, evdeki kediyi sebep gösterirler; "Şu pasaklı kedi dehepGökhancığım'-ın elbiselerini kirletiyor'' derlerdi. O da her defasında elbiselerinin kirlenmesinde kediyi suçlu gösterirdi. Zamanla buna kendisi de inanmaya başladı. Elbiseleri, yıkanmak için çıkarıldığında canı sıkılır, hırsını kediden alırdı. Kaptığı bir sopayla zavallıyı bir güzel döverdi. Onun için kedinin yaralan hiç eksik olmazdı...

Evdeki hizmetçi de Gökhan'dan yaka silkiyordu. Ona sopayla vurur, tekme atar, tırnaklanylâ zavallının yüzünü çizerdi. Annesi, bütün bu olanlan gö rür; ses çıkarmazdı. Hatta kıs kıs gülerdi...

Bir defasında hizmetçinin yüzünü öyle bir tırmaladı ki, zavallı can acısından onun eline bir tokat vurdu. Vay aman, sen misin çocuğa vuran... Annesi, hizmetçinin üzerine yürüdü: "Sen kim oluyorsun da oğluma tokat vuruyorsun!" Gökhan bunu fırsat bildiğinden avazının çıktığı kadar bağınyordu. Onu duyanlarda işkence görüyor sanırlardı.

Hizmetçi, uğradığı ağır hakaretlere dayanamayarak evi terketti. Sık sık hizmetçi değiştiren bu aile,

öyle bir gün geldi ki hizmetçi bulamaz oldular. Gökhan büyüdüğü zaman dahada huysuzlaştı.Kızdığı zaman masayı sandalyeyi devirir; önüne ne gelirse tekmelerdi. Annesi-babası, onun korkusundan ses çıkaramazdı. Çünkü çok kızdığı zaman onlan da dövüyordu...
Kendi ellerinde yetişen bu delikanlının nasıl olup da onlan dövebildiğini bir türlü anlayamadılar...
53
Çocukları başkalarına karşı kinli yapmanın bir yolunu daha söyleyeceğim: Birisi çocuğunuza hakaret ettiği veya küçük bir zarara uğrattığı zaman, olayı o kadar büyütün ki bunu asla unutmasın. _____0_____
HİKÂYE
Serkan adında çok yaramaz bir çocuk vardı. Okuldan çıkınca eve gelmez, doğruca oyun yerine giderdi. Arkadaşlarını uzaktan taşa tutar, meydan okuyarak onların da kendisine taş atmalarını sağlardı.
Bir gün, karşı taraftan atılan bir taş Serkan'in kafasına isabet etti. Alnında bir yara açıldı ve kanamaya başladı. Taşı atan Can adındaki çocuk, koşarak geldi; ondan özür diledi. Mendilini çıkanp kanayan yere bastırdı. Kanı durdurdu. Serkan'ın babası çok kötü bir adamdı. Eğer bu işi Çan'ın yaptığını duyarsa mutlaka onu döverdi. Onun için yalvarmaya başladı:
' 'Ne olursun, babana benim yaptığımı söyleme. Düştüm, başım yere çarptı de. İnan ki böyle olmasını hiç istemedim. Çok üzgünüm. Babana benim yaptığımı söylemeyeceksin değil mi?"
Arkadaşının yalvarmalarına dayanamayan Serkan, onu affetti. Babasına söylemeyeceğine söz verdi.
Serkan evine gitti. Alnındaki yarayı göstermemeye çalıştı, ama beceremedi; annesi farketmişti. Sanki yara alan kendi alnıymış gibi feryatlar kopardı:

"Hey babası, çabuk buraya gel! Felâket, felâket... Az daha gözü çıkacakmış. İyi ki Allah korumuş."

Babası koşarak odaya girdi. Bu sefer bağırmak sırası ona gelmişti: "Çabuk söyle bana, hangi hain çocuk yaptı bu işi?.."
Serkan, başını önüne eğdi. Titrek bir sesle; "Düştüm! '' diyebildi. Babası bu yalana inanmadı tabi:' 'Yalan söyleme bana! Gözünü çıkaracak olan birini nasıl korursun. Cezasını mutlaka çekmeli."
Serkan'ın sustuğunu görünce sesini daha da yükseltti: "Ya şimdi bunu kimin yaptığını söylersin yada eşşek sudan gelinceye kadar benden dayak yersin."
Babasının tehditleri karşısında fazla direnemedi. Yapar mı yapardı. Hem, az daha gözünü çıkaracak olan birini niçin korusundu:
' 'Can yaptı!'' diye bağırdı: Sesinden ona kızdığı belli oluyordu.
Babası, hiddetle fırladı yerinden: "Ben gösteririm ona oğlumun gözünü çıkarmaya kalkmak neymiş!.. Gel çabuk benimle!" diye bağırdı.
Yolda giderken, daha bir sürü şeyler homurdandı. Serkan da işin ciddi olduğuna inanmaya başladı. Babası doğru söylüyordu. Eğer o taş gözüne gelseydi; şimdi gözü kör bir çocuk olacaktı. Can mutlaka cezasını çekmeliydi...
Nihayet, Çan'ın evine geldiler. Serkan'ın babası dış kapıya öyle bir tekme indirdi ki, içeridekiler deprem oluyor zannettiler... Çan'ın babası sararmış bir yüzle kapıyı araladı. Arkasından annesi göründü. Daha ne olup bittiğini anlayamamışlardı ki Serkan'ın babası ağı-za alınmayacak küfürler yağdırmaya başladı. Asmaktan kesmekten söz etti.

Çan'ın babası ne diyeceğini şaşırmıştı ki annesi söze başladı. Daha cümlesini tamamlayamadan adam ona da küfür etmeye başladı. Çan'ın babası, bu kötü adamın hakaret ve küfürlerine dayanamadı; o da karşılığında birşeyler söyledi. Kavganın büyümesini istemediğinden kapıyı yüzlerine kapadı. Sinirleri hâlâ yatışmamış olan Serkan'ın babası, bir sürü tehditler daha savurduktan sonra oradan ayrıldı.

Serkan, şimdi, arkadaşına içten içe kin besliyordu. Eğer babasının ona dayak attığını görse hiç üzülmeyecek, hatta buna sevinecekti...

\

ÇOCUKLARI KISKANÇ BİRER İNSAN YAPMANIN YOLLARI

Çocukların yanında, daima durumu sizden iyi olanları çekiştirin. Varlıklı, işi yerinde, mutlu insanların başkalarını düşünmeyen kimseler olduğunu söyleyin. Bu, çocukların başkalarını kıskanmalarını sağlayan etkili bir yoldur.

_____0_____

HİKÂYE

Sahip olduklarının kıymetini bilmeyen ve hep halinden şikâyetçi olan Emel adında bir kadın vardı. Bu kadının bir gün olsun şükrettiğini gören olmamıştır. Kendisinden daha zengin ve daha mutlu insanlan kıskanır; onlar gibi olamadığına hayıflanırdı.

Komşunun evde kalmış kızına iyi bir kısmet mi çıktı, bir akrabalan yeni eşya mı aldı, çocuklarının bir arkadaşı iftihar tablosuna mı geçti; uykulan kaçar, günlerce hasetinden çatlardı.

Bir gün bakkala alışveriş için gittiği sırada, komşu kadınlardan birine yüklü bir miras kaldığını öğrendi. Hasetinden alacaklarını unuttu.

Kıskançlıktan her yanı titredi. Eve gelince, kızını çağırdı:
"Duydun mu Feride'ciğim, şu başı havada gezen komşumuz Keriman var ya; büyük bir mirasa konmuş. Artık gururundan yanına varılmaz. Zaten nerede kötü insan varsa şans onlara güler. Göreceksin, yarından tezi yok, ipekli elbiseler giyip bizi çatlatır-casına caka satacaktır. Pahalı komidinler, dolaplar da yaptıracaktır. Öyle inanıyorum ki, ben bugün ölüp gitsem; bu gibileri sana bir kuru ekmek bile vermeyeceklerdir. Yokluğunla, sefaletinle seni başbaşa bırakacaklardır."
Feride'nin annesi, bu son.cümleleri öyle acıklı bir sesle söylemişti ki, kızcağız, içini çekti. Kalbinde zenginlere karşı büyük bir kin duymaya başladı.
Annesi sık sık böyle can sıkıcı haberlerle geliyor, küçük kızını kıskançlığına ortak ediyordu. Kıskançlık

ne kötü bir duyguymuş ki, Feride'nin yanaklanndaki allığı soldurmaya başlamıştı... Yüzü sarardıkça sarardı.
Feride, 22 yaşlarına geldiğinde âdeta yürüyen bir iskelete dönmüştü. Bu solgun yüzlü, hasta kızı isteyen çıkmamıştı. Zavallı Feride, başkalarını kıskanan bir annenin yanlış eğitimine kurban gittiğini bilemeden, 22. yaşının dördüncü ayının, beşinci gününde
yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak öldü... * * *

HİKÂYE

Başkalarının felâketlerinden zevk alan zavallı bir anne tanımıştım. Etraftan, birilerine ait kötü bir haber gelmediği gün huzursuzluktan hasta olurdu. Zengin, dul teyzesinin ölüm haberi gelince

sevinçten uçacak gibi oldu. Bu sevincini paylaşacak birilerini aradı. Kendisine öz kızından daha yakın kim olabilirdi. Hemen onu çağırdı:
"Gel Şuleciğim; bak sana ne haberim var! Bizim şu asık suratlı, şişko, dul teyzemiz var ya; işte o ölmüş. Bu dünya bir cimriden daha kurtulmuş oldu. Allah'ım onun kadar cimri, onun kadar gösteriş düşkünü bir kadın var mıydı şu yeryüzünde... Bize üç-beş kuruş yardım yaparken nasıl da gururlanır, nasılda tepeden bakardı... Sanki o kadar malı kendisiyle mezara götürecekti.
Başkalarının felâketine sevinmek iyi birşey değil ama o ablak' suratlı, cimri kadın bunu haketmişti. Sonunun böyle olacağı belliydi. O kadar malı bırakıp gidi-

yorum diye, ölürken nasıl da işkence çekmiştir.
Bir gün de zengin bir toptancı olan Muhsin Bey'in ölüm haberi geldi. Kıskanç kadın önce bu habere inanamadı. Haberi ulaştıran dedikoducu kadına tekrar sordu:
"Gerçek mi bu söylediğin; inanayım mı? Demek o domuz adam öldü ha!.. Allah'ım sen nelere kadirsin. Şimdi o süslü karısı kırıtsın bakalım. İpekli elbiseler giyip önümüzden salına salına yürümek nasıl oluyormuş görsün bakalım.
O haylaz, şımarık çocukları, bir-iki sene içinde paralan çar-çur etsinler de ondan sonra göreceğim o süslü kokananın halini... Allah, kimselerden adaletini eksik etmez. Göreceksiniz o kadın bir ekmeğe muhtaç hale gelecek. Kimsesizler yurdunun loş bir odasında can verecek. Gerçi başkalarının felâketini istemek iyi değildir, ama o burnu bir kanş havada kadın bunun çok daha fazlasını haketti...
Küçük Şule, annesinden böyle sözler duya duya, durumu kendilerinden daha iyi olan insanlara kin

duymaya başladı. Böylelerinin başına felâketler yağdırması için Allah'a dua etti. O da annesi gibi, her duyduğu felâket haberine sevinir olmuştu. Küçük Şule büyüdüğü zaman hiç samimi dostu olmadı. Kimse ona evlilik teklif etmedi. Annesi öldüğü gün geçmiş olsuna gelen olmadı. Felâketi ile sevindiği insanların akıbetine uğradı. Yoksulluk, yalnızlık ve hastalık içinde bir ömür geçirdi...

ÇOCUKLARI TABİATIN
GÜZELLİKLERİNE KARŞI HİSSİZ
YAPMANIN YOLLARI

O

Onlar, Allah'ın sanat hârikaları ile dolu olan tabiatla ilgilenince bu meraklarıyla alay edin. Otla, böcekle boş insanların uğraştığını söyleyin. Böylece onların tefekkür hislerini köreltin. Tâ ki, duygusuz, -kaba birer insan olsunlar...

O_____

HİKAYE

Küçük Halil, elişleri ile uğraşan bir babanın tek çocuğu idi. Dar bir sokakta, ancak başlannı sokabildikleri bir kulübecikte yaşıyorlardı. Babasının kıra gezmeye çıkarken onu da götüreceğini duyduğu an dünyalar onun olurdu. Gördüğü rengâ renk çiçekler, kelebekler, ötüşen kuşlar o kadar ilgisini çekiyordu ki... Herşeye dokunmak, incelemek istiyordu.

Babası, onun bu ilgisi karşısında rahatsız oluyor; yanında uslu uslu yürümesini istiyordu. Karşı ağaçlıktan tatlı bir kuş sesi geliyordu. Halil, biraz cesaret bulabilseydi; "Lütfen babacığım, hiç ses çıkarma!" diyecekti. Babasının yanından uzaklaştığını farkedince arkasından bağırdı.

' 'Babacığım, şu güzel sesli kuşu görmek istiyorum, beni biraz bekler misin!"
Babası, hiç cevap vermeden yere eğildi. Kocaman bir taş aidi; hızla ağaçlığa doğru fırlattı. Kuş sesi artık duyulmuyordu.
"Bıktım senin şu aptalca meraklanndan. Otla, böcekle, kuşla ilgileneceğine yanımda adam gibi yürü. Alt tarafı, çiçek böcek işte; hepsi birbirine benzer. Ne var bunda merak edecek!..'
Halil üzüntüden başını yere eğdi. Tam o sırada kocaman bir tırtıl gördü. Başını iki yana sallıyor; sanki ona selam veriyordu. O anda babasının kendisine kızdığını unutuverdi. Eğilip tırtılı eline aldı. Yumuşacık, kadife gibi bir derisi vardı.' 'Allah'ım ne kadar da çok ayağı var!" diye bağırdı.

Babası onu elinde tırtılla görünce, kanı beynine sıçradı:
' 'At o pis şeyi elinden ahmak çocuk! Eline yumur-talarsa görürsün!'' Küçük Halil, korku ile elindeki tırtılı yere fırlattı. Yüzü, suç işlemiş gibi kızardı. Babası nasihata başlamıştı:
' 'Bana bak! bu saçmalıklara devam edersen seni bir daha yanıma almam. Adam gibi benimle yürür; otla, böcekle uğraşmazsan köye vardığımız zaman sana sütlü bir kahve ısmarlayacağım. İstersen kızarmış sosisle bir bardak bira da ısmarlarım.
Zavallı çocuk, yiyeceği şeylerin hayali ile tabiatı unuttu. Köye vardıkları zaman, babasının teklif ettiği bir bardak birayı da, erkek olduğunu göstermek için, büyüklerden gördüğü gibi, bir dikişte içti. Meyhane-dekilerin hepsi bu başarısından dolayı onu alkışladı... Babası da oğlu ile övündü. Elini sırtına vurarak:' 'Aferin benim erkek oğluma!" dedi.

Halil, şimdi koca bir delikanlı oldu. Ama duygusuz, kaba, tefekkürden yoksun, sarhoş bir delikanlı.
Ara sıra çıktığı kır gezintilerinde etrafı hiç incelemek; ona selâm veren kuşa, başını eğen çiçeğe, etrafında uçuşan kelebeğe hiç mi hiç aldınş etmezdi. Üstelik, tabiatla ilgilenen arkadaşlanyla da alay ederdi. Aklı fikri, akşam içeceği biralardaydı.
Bir defasında, berrak bir gecede ay ona öyle yakınlık gösterdi ki, parlak ışıklan ile yüzünü aydınlattı. O, bu yakın ilgiye nasıl karşılık verdi, biliyor musunuz:
' 'Hey çocuklar, şuna bakın, kalaylı bir baklava tepsisine benziyor. Ama içinde baklavası olmayınca ne işe yarar ki!" Arkadaşlan, bu kaba şakaya hiç gülmediler. O da niçin gülmediklerini bir türlü anlayamadı...
63
Çocuklarınızın duygularını köreltecek, düşünme kabiliyetini dumura uğratacak bir yol daha göstereyim: Onlara çok küçük yaşta, zorla Okuma-yazma öğretin. Seviyesinin üzerinde bilgi vermeye çalışın. Ders çalışmadığı zaman üzerinden dayağı eksik etmeyin. _____0_____
HİKÂYE
Profesör Niyazi, eski lâtin edebiyatına düşkün bir insandı. Klâsik lâtin edebiyatı üstadlanndan Sueto-nius'un hayranıydı. Bir oğlu olursa, onu bir Suetonius olması için eğitecekti.
Karısının bir oğlan çocuğu doğurduğunu haber veren adama, cebinde ne kadar parası varsa bahşiş olarak verdi. Koşarak evine gitti. Kansını tebrik etti. Çocuğunu seyrettikçe gurur duydu. Burnunu Romalı hatip Çiçero'ya, anlamlı derin bakışlarını edebiyat üstadı Suetonius'a benzetiyordu. "Yeni doğmuş bir bebek nasıl anlamlı bakabilir?"

demeyin. Bay profesörün duygularına saygı gösterin.
Erken yürümesi, erken konuşması onun zeki bir çocuk olduğunu gösteriyordu. Zaten profesör, çocuğun zeki olacağını bildiği için ona Bilgiç adını vermişti. Zeki ve dahi bir çocuğa da bu ad yakışırdı. Profesör,' 'Böyle zeki bir çocuğu ehliyetsiz öğretmenlerin, cahil müreb-biyelerin eline teslim edemem." diyordu. Onu bizzat kendi prensipleri ile eğitecekti.
64
Bilgiç, 4 yaşına basmıştı. Babası, eğitimine başlama zamanının geldiğine karar verdi. Gerçi daha ana dilini tam öğrenememişti ama, ne kadar erken başlarsa o kadar iyi olacağına inanıyordu. Lâtince dersleri başladı. İlk haftada, günde beş kelime ile işe başladı. Çocuk ezberledikçe dozajı artırıyordu. Öyle bir gün geldi ki, zavallı-Bilgiç, öğrendiği lâtince kelimeleri birbirine karıştırmaya başladı. Profesör azimli adamdı. Kelimeleri birbirine kanştırmaması için on-lan anlamlan ile daha iyi öğrenmesi için kelimeleri edebi cümleler içinde vermeye başladı. İşi daha da zorlaştırdığının farkında değildi.
Bir gün bu sayın profesör ile karşılaştık. Bana;' 'harika bir çocuk görmek ister misin üstad?" dedi.' 'Kim bu şanslı çocuk?" diye sorduğumda, öyle bir şişti ki nerede ise ceketi patlayacaktı: ' 'Övünmek gibi olmasın ama benim çocuğum dedi... "Peki, yarın kır gezisine çıkarken bu hârika çocuğu da yanınıza alın ki, onunla tanışma şerefine erebileyim'' dedim. Adam o kadar memnun olmuştu ki, ona bir servet bağışlasaydım böyle memnun edemezdim...
Yanımdan ayrılabilmek için izin istedi. Gösterdiği mazeret o kadar önemliydi ki: "Her şey aksayabi-

lir, ama oğlumun dersi asla. Ders saati yaklaşıyor; mutlaka zamanında evde olmam lâzım." Bu adam belki iyi bir insandı, hatta konusunu iyi bilen bir profesördü, ama kötü bir eğitimciydi... Çocuk psikolojisinden hiç haberi yoktu.
65
Nihayet hârika çocuğu tanıma şerefine erdim. Öyle çok lâtince edebi cümleler ve hikmetli sözler ezberlemişti ki, hiçbirinin anlamını bilmiyordu. "Acaba, ana dilini ne kadar öğrenmiş, düşünce kabiliyeti ne kadar gelişmiş" diye onunla sohbete başladım. Ekin tarlasını göstererek; "Başaklar ne güzel olgunlaşmış" dedim. Çocuk, yüzüme baktı: "Başak nedir, olgunlaşmak ne demek?" diye sordu... Babasına döndüm; soru dolu gözlerle baktım. Adamın canı sıkılmıştı:
"Sen bırak şimdi başağı maşağı üstad!.. Lâtince-den sor, Lâtinceden." dedi...
* * *
66
ÇOCUKLARIN HAYAL ve KÂBUS
GÖRMELERİNİ SAĞLAMANIN
YOLLARI
Onlara sihirden, büyüden, peri masallarından, kaf dağının ardındaki devden, kötü kalpli cadıdan bahsedin. _____0_____
67
HİKÂYE
İyi bir masalcı olmakla övünen Reşat adında bir adam tanımıştım. Çocukları, onu görünce heyecandan tir tir titrerlerdi. Ancak, yine de, onun etrafını sarar, anlattığı cadı masallarını heyecanla dinlerlerdi. Çocuklan daha da heyecanlandırmak için nazlanır, on-lan yalvartırdı.
Sırtını yaslayacak bir yer bulur, piposunu yakar, kısık bir sesle anlatmaya başlardı. Masal uydurmakta onun üstüne yoktu. Çevrede, tekin

olmayan yerleri, kötü ruhların dolaştığı bölgeleri ondan daha iyi bilen olmazdı.
Karşı dağın arkasında, cadıların büyüsüne uğramış bir kız yaşıyormuş. Cadı onu tavşan kılığına soktuğu için, kimseler onun bir zamanlar güzel bir kız olduğunu bilmiyorlarmış. Aynı yerin yakınlarında bir de cadıların yaşadığı mağara varmış. Mağara, ağzına kadar hazine doluymuş. Bütün bunlan, cadıların büyüsünden kurtulmayı başaran birisi ona anlatmış...
Çocuklar, bu uydurma hikâyelerin o kadar tesirinde kalıyorlardı ki, geceleri hiçbiri ışıksız odada yatamıyor, yalnız başına tuvalete gidemiyordu. Gece gezmelerine giderken, yanlarında anne-babalan da olduğu halde, hep hayal görürlerdi. Ağaçlar, korkunç birer dev, çöp kutuları cadı gibi gelirdi onlara.
Büyüdükleri zaman bile bu korkularını atamadılar. Öyle ki, kayan yıldızlan feza cadılarının attığı taşlar, evde dolaşan fareleri büyüye uğramış çocuklar kabul ederlerdi.Masalcı Reşat Usta'dan cadı hikâyeleri din-

leyen çocuklar içinde en safı Harun idi. Büyü işlerine o kadar inanmıştı ki, 18 yaşına geldiği zaman cinlerden haber aldığını iddia etmeye başladı. Cadılar, hortlaklar uydurma şeylerdi ama cinler gerçek ruhani varlıklardı. Onlar içinde de iyileri, kötüleri, inananı inanmayanı vardı. İşte, Harun, muhtemelen kötü cinlerin elinde oyuncak olmuştu. Çünkü onlar, genellikle böyle ruhsal dengesi yerinde olmayanlan tercih eder, kullanırlardı.
Harun, gizli gizli arkadaşları ile buluşuyor, onlara cebinden çıkardığı hazine planlarını gösteriyordu. Harun'a inananlar içinde babası da vardı. İşini gücünü bırakıp defineciliğe başladı.

Tabi, her kazdıkları yerden elleri boş dönüyorlardı.
Harun'un uyanık arkadaşlan onun bu zaafından faydalanıyor, türlü oyunlar tertipliyorlardı. Bir defasında ona şöyle bir oyun oynamışlardı: Geçeceği yolun üzerine içinde sönmemiş kor parçalan bulunan bir mangal koydular. Köşeye saklanmış olan gençlerden biri, inleyerek bağırmaya başladı:
' İmdaat Harun! Ne olur yetiş; kötü ruhlar beni yakıyor!
Zavallı Harun... Bunun bir oyun olduğu hiç aklına gelmiyordu. Mangala doğru koştu. Paltosunu çı-kanp üzerine attı. Paltosu yandığı gibi, eli yüzü de yara içinde kalmıştı. Arkadaşlan saklandığı yerden çıkmış; karınlarını kaşıya kaŞiya, kahkaha ile, onun haline gülüyorlardı...
69:
ÇOCUKLARI DİNSİZ YAPMANIN YOLLARI _____0_____
Çocukları devamlı Allah'la korkutun. O'nun yaramaz çocukları cehennemine attığını, cayır cayır ateşlerde yaktığını söyleyin. Onlara dinlerini zorla öğretin. Dua ezberleyemedikleri veya camiye gitmek istemedikleri zaman dövün.
_____0_____
70
HİKÂYE
Çocuklarını daima Allah'la korkutan bedbaht bir anne tanımıştım. Her gök gürleyişinde;' 'bakın Allah yaramaz çocuklara nasıl da hiddet gösteriyor." derdi. Yıldıranlar çaktıkça;' 'Bu ateşli oklar, kimbilir kaç yaramaz çocuğu yakıp kül etmiştir'' derdi. Arkasından nasihata başlardı:
' 'Dikkat edin ha! Beni yaramazlıklarınızla daha fazla üzerseniz, Allah bir ateşli okunu da size

gönderebilir. Allah'ın cehennemi ne azap vericidir, biliyor musunuz!" der, daha bir sürü tasvirlerde bulunurdu.
Zavallı Hilal... Çocuklar içinde cehennemden en çok korkanı o idi. Bir bardak kırsa veya bilmeyerek elbisesini kirletse hemen cehennemi hatırlar, onu ateşe atan zebanileri düşünerek tir tir titrerdi. Allah'ı, zâlim bir işkenceci zannettiği için, hiç sevmiyor, hatta ondan nefret ediyordu.
Büyüyüp koca bir kız olduğu halde, onun bir gün bile ibadet ettiğini veya dine saygılı davrandığını gören olmadı. Soranlara Allah'a inanmadığını söylerdi... HİKÂYE
Gürkan adında dinsiz bir gençle tanışmıştım. Allah'-dan kitaptan bahsedildikçe yüzünü ekşitir, memnuniyetsizliğini belli ederdi. Niçin böyle davrandığını sorduğum zaman, şu samimi itirafta bulunmuştu:
' 'Babam çok zâlim ve katı bir adamdı. Bir yaramazlık yaptığım zaman beni cehennemle korkutur; "Allah, yaramazlık yapan ve söz dinlemeyen çocuklan ateşe atar" derdi... '

Zorla dualar ezberletir, okumayınca döverdi. Dayaktan sonra da tehdide başlardı: (Bir dahaki sefere yanlış oku bak ne yapıyorum!). Babamdan nefret ettiğim gibi, Allah'dan ve kutsal şeylerden de nefret etmiştim..."
Çocukları dinden soğutmanın etkili bir yolunu daha söyleyeyim: Din adamlarını, dindarları küçük düşürücü sözler sarfe-din. Onların, her insanda bulunabilecek, küçük hatalarını abartarak anlatın. Dindar akrabalarınızı çekiştirerek gözden düşürün.

Batur adında dinsiz bir adam vardı. Bu zavallı adam, dinsizliğinden doğan vicdan azabını bastırabilmek için! her defasında dindar komşularının kötülüklerinden bahseder; yakıştırmadık kötü söz bırakmazdı. Bir işi de, mahalle camisinin hocasını çekiştirmekti. Bu iyi yürekli, insan dostu din adamını camiye giderken görür, çocuklarına onu göstererek şöyle derdi: "Şu hocalar kadar parazit adam yoktur. Hep başkalarının sırtından geçinirler. Elleri hep saf cemaatin cebindedir. Her vaazın sonunda onları yardım etmeye çağırırlar. Oh ne âlâ, ekmek elden su gölden... Bir-sürü geri zekâlıyı karşılarına alır, nasihatlarda bulunurlar. Onlara cennet vaadederler. Hepsi de saçma sapan, hayal ürünü şeyler. Hani kim gitmiş de geri gelmiş cennetten!..

Çocuklar, onu dinledikçe hocalardan nefret ederlerdi. Namaz vakitleri, herkes camiye ibadet için giderken, o pencerenin yanındaki sedire uzanır, çayını yudumlardı:

' 'Gidin ahmaklar gidin!.. Hoca, saçmalıklan ile beyninizi yıkasın; ceplerinizi boşaltsın. Ben o kadar enayi miyim ki hocaya, camiye para kaptırayım. Bakın, çocuklar; şu adama bakın: Aptallığı yüzünden akıyor'' der, kahkaha ile gülerdi. Çocuklar da adama bakar, babalan ile birlikte gülerlerdi.

Böyle duygusuz birinin elinde yetişen çocukların dinsiz olması kadar normal birşey var mıdır?..

ÇOCUKLARI İNATÇI YAPMANIN YOLLARI

Onların her isteğini yerine getirin. Bir dediklerini iki yapmayın. Hiçbir arzularını geri çevirmeyin. Göreceksiniz ki, söz dinlemez, laftan

anlamaz birer inatçı çocuk olup çıkacaklardır...
_____0_____
S£"<V EMKET GüzBL BVIADlM
74
HİKÂYE
On sene süren evliliklerinin sonunda çocuk sahibi olmuş bir aile tanımıştım. Küçük Selim'in aileye katılması, onlara büyük bir mutluluk vermişti. Onun hiçbir şeyini eksik etmeyeceklerine söz verdiler... Süslü elbiseler, pahalı oyuncaklar aldılar. Yürümeye başlayınca, küçük bir kral olmuştu. O emir veriyor, ev halkı yerine getiriyordu. Nereye yürürse arkasından gidiyorlardı.
Hizmetçi kız, bu çocuğun elinden illallah etmişti. Ne yapsa ona yaranamiyordu. Öyle zaman olurdu ki, zavallının sırtında bahçeyi dört defa dolanırdı. Bir gün bodrum kapısının önünden geçiyorlardı ki, çocuk bağırdı: ' 'Buraya girelim!'' Hizmetçi kız kabul etmeyince,, kızılca kıyamet koptu. Başladı tepinmeye, bağınp çağırmaya. Hizmetçi kız: "Sus yavrum, bağırma! Orası karanlık, ışıksız giremeyiz. Gel sana civcivleri göstereyim'' diyor ama söz geçiremiyordu. öyle bir bağınyordu ki, sesi komşu evlerden duyuluyordu. Annesi, gürültüye koşarak geldi. Ne olup bittiğini sormadan hizmetçiye bağırmaya başladı:
' 'Ne oluyor burada! Neden çocuğu bağırttınyorsun. Ne istiyorsa yerine getirsene, aptal kız!"
Hizmetçi kız, bu hakaret karşısında çok üzüldü:
' 'Ama hanımcığım.
"Ne aması!"
"Tutturmuş bodruma gireceğim diye."
"Koş çabuk, bir fener al da gel."
Hizmetçi kız, fener almak için koştururken, annesi onu teskin etmeye çalıştı:
75

' 'Gel bakiyim benim güzel oğlum. Bodruma mı girmek istiyor benim koçum. O aptal kız feneri getirsin, hemen ineriz."
Nihayet fener geldi. Binbir güçlükle merdivenleri inmeye başladılar. Çocuk aklı bu ya; yan yolda vazgeçti. ' 'Ben dışarı çıkmak istiyorum. Bodrumu görmek istemiyorum" dedi. Sesinde, her zamanki emir verici ton vardı...
Onu bir de sofrada görmeliydiniz. İlk sözü; "Ben bunu yemek istemiyorum!'' olurdu. Bugün yine aynı şeyi söyledi:
' 'Ben bunu yemek istemiyorum!''
"Peki ne yemek istiyor,, benim aslan oğlum?"
"Senin elindekini yemek istiyorum."
"Peki, al oğlum; al, afiyet olsun."
"Bunun tadı iyi değilmiş. Bunu da istemiyorum" deyip annesinden aldığını masanın üzerine attı.
"Ne yemek istiyor benim oğlum? Haydi söyle anneciğine!.."
"Börek istiyorum!"
"Ama bugün ahçı börek yapmadı ki oğlum."
"Börek istiyorum, börek istiyorum!"
"Peki oğlum, ahçıya söylerim; yarın sana nefis bir börek pişirsin."
"Hayır, hayır! Ben şimdi istiyorum!"
' 'Tamam oğlum, tamam. Ağlama; şimdi hizmetçiye para verir çarşıya yollarım. Sana ı istediğin böreği alır, gelir."
Hizmetçi çarşıya koştu. Börek geldi; küçük kralın önüne kondu...

"Börek beni susattı anne!"
"Çay var ya evlâdım."
"Ben çay istemiyorum; süt istiyorum." Zavallı hizmetçi, yine koşturdu. Sütü pişirip getirdi. Kral yine bir bahane buldu:

"Bu bardak benim değil. Ben kendi kırmızı çiçekli bardağımla içmek istiyorum!"
Anne, hizmetçi kıza çıkıştı:
"Be ahmak kız! Daha oğlumun bardağını öğrenemedin mi? Neden başka bardakla getiriyorsun!.."
Günler haftaları, haftalar aylan kovaladı ve bizim inatçı kral okula başladı. Ama, okulda hiç arkadaşı olmadı. İlk birkaç gün içinde, bütün çocuklar onun ne mal olduğunu anlamış, arkadaşlık yapmak istemiyorlardı. Öğretmenleri de ondan hiç hoşlanmamış-lardı. Kimse onu adıyla çağırmıyor; "İnatçı Kurt" diyorlardı.
inatçı Kurt, canı istediği zaman okulu bırakıp eve geliyordu. Niçin geldiğini soran annesine, her defasında ya öğretmenine ya da bir arkadaşına kızdığını söylüyordu...
Bütün aile, onun inatçılığından bıkmıştı. Ne azar, ne dayak hiçbirşey onu yola getirmiyordu. İş işten çoktan geçmişti...

Çocukları inatçı yapmanın etkili bir yolunu daha söyleyeyim: Onların haklı isteklerine kulak asmayın. "İlla da istiyorum?" diye tepinmeye başlayınca arzusunu yerine getirin.
HİKÂYE
Çocuklarına iyi bir istikbal hazırlamak için çok çalışan bir aile tanımıştım. Baba, bütün gün çalışır, çabalar; bu yetmiyormuş gibi eve de iş getirir, akşamlan devam ederdi.
Anne de ondan aşağı kalmaz, sabah erkenden alışverişe çıkar; dönünce yemeği pişirir, evi temizlerdi. Arkasından, terziden getirdiği yeni dikilmiş elbiselerin el işlerini yapar; para kazanırdı.
Her gün bu yoğun çalışma temposu aynen devam eder, çocuklarına ayıracak zaman bulamazlardı... En fazla ihmale uğrayanı da, şüphesiz, küçük

Yakupcuk'-tu. Zira, daha yürüyemeyecek kadar küçük olduğundan kendi ihtiyaçlarını yerine getiremiyordu. Ağlamaya başlayınca, annesi onu yanına oturtur, saatlerce ilgi göstermezdi. Her çocuk gibi, onun da sevilmeye, ilgi görmeye ihtiyacı vardı. Ne anne ne de baba bunun farkındaydı.

Zavallı çocuk, ilgi çekmek için mızmızlanır; ellerini annesine doğru uzatarak "memme, memme" diye bağırırdı. Bunlar bir netice vermeyince avazının çık-

tığı kadar bağırmaya, salya-sümük ağlamaya başlardı... O zaman annesi, elindeki işi bırakıp onunla ilgilenmek zorunda kalırdı:

"Seni edepsiz seni! Senin yüzünden iş yapamayacak mıyım!..." diyerek kucağına alırdı.

Yakupcuk, işin kolayını bulmuştu. Annesi ne zaman onunla ilgilenmeyecek olsa, avazının çıktığı kadar bağırır; ona istediğini yaptırırdı... Yürüdüğü zamanlar bile bu huyunu terketmedi. Artık, normal yoldan istemeyi unutmuş gibiydi: Bağınp çağırarak elde edemediğini, yatıp yuvarlanarak elde ediyordu.

Babası, bu inatçı çocuğun huyundan hiç memnun değildi. Bir arkadaşına dert yanarken; öbürü akıl verdi:

' 'Ne demekmiş o! Bacak kadar çocuğun elinde oyuncak mı olacaksınız?... Kolayı var dostum: Bir daha öyle inatçılık ederse bas tokadı! Bak bir daha, dayak korkusundan, yapacak mı!..."

Baba, bu tavsiyeyi isabetli buldu. ' 'Neden şimdiye kadar bunu düşünemedim" diye hayıflandı.

Bir gün yine Yakup'un inatçılığı tutmuştu:

' 'Yeni bir elbise isterim!'' deyip başka birşey demi-yordu. Babası, yeterli paralarının olmadığını, müsait bir zamanda alacaklarını

söyledi ise de kâr etmedi. İstediğini kabul ettirebilmek için işi o kadar ileri gö-türdü'ki, eline geçeni etrafa fırlatmaya başladı. Babasının sabn tükenmişti. Hemen arkadaşının tavsiyesi aklına geldi:
"Seni inatçı keçi seni!" diyerek üzerine yürüdü.

esaslı birkaç tokat indirdi... Bu, Yakup'un hiç alışık olmadığı bir şeydi. Neye uğradığını şaşırmıştı. Avazının çıktığı kadar bağırdı:
' 'Sen kötü bir babasın! Bana nasıl dayak atarsın!''
Babası iyice kızmıştı. Sinirlerine hâkim olamadı ve birkaç tokat daha vurdu. Yakup, yediği dayak karşısında şoka uğradı. Koşarak odasına gitti. Çantasını hazırladı. Çıkıp giderken:
"Hain baba, işte gidiyorum! Senin ekmeğin artık bana haram olsun" dedi...
Bu sefer şaşkınlık sırası babaya gelmişti. Neticenin böyle olacağını hiç aklına getirmemişti. Yakup çıkıp giderken arkasından bakakaldı...
Baba, kendisine akıl veren adama gitti. Durumu olduğu gibi anlattı. Adam onu teselli etmeye başladı.
"Üzüldüğün şeye bak! Ne yiyip içecek; nerede yatacak sanki... akşam olunca, tıpış tıpış eve dönecektir; merak etme sen!..."
Baba, bu adama inandı. Söyledikleri mantıkî geldi. Teselli içinde eve döndü. Kansı, oturmuş, iki gözü iki çeşme ağlıyordu. Adamın söylediklerini tekrarlayıp kadını teselli etti.
Ne var ki, netice hiç de akıl veren adamın söylediği gibi çıkmamıştı. Aradan bir hafta geçtiği halde Yakup eve gelmedi.
Zavallı baba, evlât hasretinden ve biraz da suçluluk hissinden hastalanıp yataklara düştü.

Anne de çok üzülüyor, ancak belli etmemeye çalışıyordu. Evde bir matem havası hâkimdi...
80
Ne zaman birileri babayı teselli etmeye kalksa, onlara şöyle dert yanıyordu:
"Keşke oğlumun isteğini yerine getirseydim. Gerçi yeni bir elbise alacak kadar paramız yoktu ama, Yahudi'den faizine borç para alabilirdim...."
Anne de artık hislerini gizleyemiyor, suçu hep babada buluyordu. Zavallı kadının bilmediği birşey vardı: Çocuğa yeterli zaman ayırmamış, ihtiyacı olan sevgi ve ilgiyi gösterememiş; onu inatçı biri yapmıştı...
¦81
ÇOCUKLARI YALANCILIĞA
ALIŞTIRMANIN YOLLARI
_____0_____
Onlara yalancılıkta örnek olun. Yerine getiremeyeceğiniz vaadlerde bulunun. Başkalarına yalan söylemelerini tenbih-leyin...
_____0_____
ÂMMENE YOLVA BUIDUM DEIZSIN..
82
HİKÂYE
Çok garip huylu bir kadın vardı. İşi gücü dedi kodu yapmaktı. Sık sık misafirliğe gider, ama misafir kabul etmeyi sevmezdi. Kapıya gelenleri savuşturmak için de küçük oğlunu kullanırdı:
"Haydi oğlum, git, (annem evde yok; sokağa çıktı) de.
Eğer kapıya gelen bir dilenci ise, küçük oğluna şu talimatı verirdi:
"Git, de ki (Biz de fakiriz. Bizim de yiyecek ekmeğimiz yok.) Unutma, aynen böyle söyle!"
Bu cimri kadının bir huyu daha vardı ki, çok ten-beldi. Oğlunu okula hazırlayamadığı zaman göndermezdi:

: 'Öğretmenin yarın sorarsa, hastaydım dersin'' diye tenbih ederdi.
Babası da bir başka, tipti. Çocuğun istediği üç-beş kuruş harçlığı vermemek için bin dereden su getirir, soru üstüne sorular sorardı. Vermeye razı olunca;
"Al şu parayı, annene benim verdiğimi söyleme! Buldum de, amcam verdi de; birşeyler uydur işte'' derdi.
Çocuk, babasından para koparabilmek için yalan söylemeye başladı:
"Filan yerde zelzele olmuş; yardım istiyorlar" dedi. O yalan eskiyince bir başkasını uydururdu. Yavaş • yavaş okuldan da kaçmaya başladı. Yalan söylemekte o kadar ustalaşmıştı ki, söylediklerinden hangisinin doğru hangisinin yanlış olduğunu anlamak zordu...

Büyüdüğü zaman yalancılığının üzerine birçok kötü huylar daha edindi. Pazar günleri kütüphaneye gidiyorum diye evden çıkar, doğruca birahaneye giderdi.
Zamanla kumarada alışan delikanlı, evden, yükte hafif pahada ağır şeyler çalmaya başladı. Durumu far-keden baba, bir akşam sofrada;
' 'Bu evde bir hırsız var. Ama mutlaka bir gün yakayı ele verecektir" dedi ve oğlunun gözlerinin içine baktı. Delikanlı hiç oralı olmadı. Yemekten sonra, babasını bir kenara çekerek şöyle dedi:
"Gerçekten hırsızın kim olduğunu öğrenmek istiyor musun?"
Babası ona inanmamakla beraber merak etti:
"Bildiğim birşey varsa söyle" dedi.
' 'Evdeki hırsız, maalesef çok güvendiğimiz hizmetçidir. Onun kumara alıştığını söylüyorlar. Geçen gün, bir arkadaşım, onu kuyumcuya birçift altın kol düğmesi satarken görmüş."

Adam, duydukları karşısında o kadar sinirlendi ki, dayanamayıp hizmetçiyi çağırdı.
Suçunu itiraf etmesi için ona baskı yaptı, Hizmetçi, yeminler ederek, hiçbir şey çalmadığını söyledi. Adam yine de ona inanmayarak evden kovdu. Maaşını da vermedi. Hizmetçi, eşyalarını toplayıp evden ayrılırken;
' 'Bütün bunlan size oğlunuz mu söyledi?'' diye yalvararak sordu. Adam-. .
"Evet o söyledi, ne olmuş yani!" dedi. Hizmetçi, daha fazla dayanamadı:
"Beni kovmakla, kıymetli eşyalarınızın eksilmesinin önüne geçemeyeceksiniz. Çünkü, onları sizin oğlunuz çalıyor'' dedi. Adam, buna ihtimal vermekle beraber, yine de gururuna yediremedi ve hizmetçiyi kovdu.
Hizmetçi, mahkemeye başvurarak tazminat davası açtı. İsnat edilen suçun isbaünı istedi.
Delikanlının babası, hizmetçinin suçunu isbat edemediği için, yüklü bir tazminat ödemek zorunda kaldı.
Delikanlı iyice batağa saplanmıştı. Evden kıymetli şeyler çalmakla kalmıyorjbirçok kirli işe de bulaşıyordu. Nerede bir suç işlense, altından mutlaka onun adı çıkıyordu. Baba, bu serkeş delikanlının zararlarını ödemekten fakir düştü. Gelip geçenlere şöyle dert yanıyordu:
' 'Allah, bana niçin böyle hayırsız bir evlât verdi bilmiyorum! ... Yapmadığı hırsızlık uğursuzluk yok! Varımı, yoğumu talan etti. Beni bu hallere düşürdü."
Herkes adamın haline acıyor, serseri oğluna lanet yağdırıyordu. Ama kimse bilmiyordu ki-, onu annesiyle babası, el birliği ile bu hale getirmişlerdi...
Çocuğunuzu yalana alıştırmanın etkili bir yolunu daha söyleyeyim: "Daha küçüktür" diye yalanlarını

hoş görün. Hatta, "ne güzel de uyduruyor" diye ona iltifat edin. _____0_____
84
85
HİKÂYE
Filiz adında saf görünüşlü bir anne vardı. Bu kadın, dışarı çıkarken, çocuklarını sık sık tenbihlerdi:
"Ben dönünceye kadar, evde uslu uslu oturun; dışarı çıkmayın."
Asünda, onların bu emirlere uymayacağını anne de biliyordu. Ama, "belki daha az yaramazlık yaparlar. Gelince hiç olmazsa, onlan evde bulurum'' diye bu yola başvuruyordu.
Çocuklar, pek tabiî ki, anneleri evden çıkar çıkmaz sokağa fırlar; doyasıya oynarlardı. Onun döneceğine yakın eve girer; uslu uslu otururlardı. Eve dönen anne, onlan içeride oturur bulunca memnun olur, dışarı çıktıklarını bilmezceden gelirdi:
' 'Aferin benim söz dinleyen çocuklarıma; ne de uslu uslu oturup annelerini bekliyorlar" derdi.
Çocuklar, ne cevap vereceklerini şaşırmış bir halde, birbirlerinin yüzüne bakarken, yalan söylemeye en yatkın olan büyüğü söze başlardı:
"Elbette biz söz dinleyen, uslu çocuklarız anneciğim. Hiç dışarı çıkmadık, yaramızlık yapmadık; uslu uslu oturup seni bekledik" derdi. ¦ ¦ Halbuki, kim baksa pancar gibi kızarmış yüzlerinden eve yeni girdiklerini anlardı... Kirlenmiş üst-başlan da cabasıydı. Ama, anne bu yalanlarına kanmış gibi davranmayı tercih ediyordu.
Çocuklar, yalanın işe yaradığını farkedince başka yalanlar da söylemeye başladılar:
"Hayır anneciğim, o bardağı biz kırmadık. Mutla-
86

ka kedinin işidir. Kekleri de o yemiştir."
Zamanla yalancılıkta öyle ustalaştılar, öyle çok yalanlar uydurdular ki, annesi ellerinde maskara oldu... Oynadığı, ' 'saflık rolü' 'ne pişman olmuştu; ama iş işten geçmişti. Artık, onlan bu kötü huyundan vazgeçirmek âdeta imkânsızdı...

_____0_____

Çocukları yalana alıştırmanın yolları çoktur. Bunlardan biri de, suçlarını itiraf edip doğru söyledikleri zaman onları şiddetle cezalandırmaktır. Böyle davrandığınız takdirde, cezadan kurtulmak için yalan söyleyeceklerdir.

_____0_____

HİKÂYE

Küçük Zehra, su içmek için babasının masasına yaklaştı. Sürahinin üzerinde bir sinek geziniyordu. Sineği kovalamak için elini salladı. Eli sürahiye çarptı. Sürahi, yere düşüp param parça oldu. O kadar üzülmüştü ki; babasına ne diyecekti... En iyisi doğrusunu söylemekti. Zehra da öyle yaptı. Bahçeye çıkıp babasını buldu:

' 'Babacığım, canım babacığım; ne olursun kızma!

"Çıkar şu baklayı ağzından. Ne demeye çalışıyorsun?"

"Babacığım, masandaki sürahiden su içmek istemiştim; üzerine konan sineği kovalayayım derken elim sürahiye çarptı..."

"Nee! Sürahiyi kırdın değil mi?.."

"İnan ki isteyerek olmadı, babacığım.."

' 'O kıymetli sürahiyi kırmak nasıl olurmuş, gösteririm sana!"

Eline geçirdiği bir sopayla küçük Zehra'yı dövmeye başladı:

"Söyle bakayım, bir daha böyle pahalı şeyleri kıracak mısın!"

"Babacığım ne olursun yeter! Vurduğun yerler çok acıyor!.."
0 günden sonra, küçük kızın, babasına saygı ile baktığını gören olmadı. Onunla gözgöze gelmemek için, bakışlarını hep başka tarafa çevirdi.
Bir gün, resimli bir kitaba baktıktan sonra yerine koyuyordu ki, kitap elinden kaydı. Tutmak isterken eline gelen sayfa yırtıldı. Eğer babası bunu görürse, öncekinden daha fena dövebilirdi..
Kitabı, hiçbir şey olmamış gibi, yerine koydu.
Aradan birkaç gün geçti. Babası, bir şeye bakmak için bu resimli kitabı aldı. Kanştınrken, yırtık sayfayı gördü. Zehra'yı çağırdı:
1 'Bu sayfayı sen mi yırttın?" diye sordu.
Kızcağız, kulaklarına kadar kızardı. Ne diyeceğini bilemiyordu. Doğrusunu söylese, iyi bir dayak yiyeceği kesindi...
Babası sorusunu tekrarladı:
"Sana soruyorum, bu yaprağı sen mi yırttın?"
Dayaktan kurtulmak için yalan söylemekten başka çaresi yoktu:
"Hayır babacığım, ben yırtmadım" dedi.
Babası fazla üstelemedi ve Zehra dayaktan kurtuldu. Artık bundan sonra hep öyle yaptı. Yalan söylemekte iyice ustalaştı. * * *
HİKÂYE
Cengiz, uykucu, tenbel bir çocuktu. Bu sabah, biraz daha uyuyabilmek için, yorganı iyice başına çekti. Havalar sıcak olduğu için, terlemişti.
Annesi onu uyandırmak için yorganı başından çektiği zaman terden sini sıklam olduğunu gördü:
"Amanın, bu çocuğa ne olmuş böyle! Canımın içi, uyan! Neyin var; hasta mısın?"
Bu ilgi, tembel Cengiz'in hoşuna gitti:
"Bir şeyim yok" dedi.
Annesi telaşlanmaya devam etti:
"Uzat bakayım şu dilini! Ay, ay sen hastasın."

Elini çocuğun alnına götürdü. Başına yorganı iyice çektiğinden, vücut ısısı da biraz yükselmişti.
"Ay, senin ateşin de var. Evet, evet; sen hastasın... Söyle bakayım annene; başında ağnyor mu?"
Tembel Cengiz bu hastalık işini sevmeye başladı. Eğer hasta olduğunu söylerse, annesi okula göndermez; o da dersten kurtulmuş olurdu...
Fırsatı değerlendirdi:
"Evet anneciğim, başım çok ağnyor; midem de bulanıyor" dedi.
' 'Anlamıştım zaten. Aman yatağından kalkma! Bu halde okula gidemezsin. Ben öğretmenine haber yollarım; sen hiç merak etme."
Cengiz'in tahmin ettiği şey olmuştu;,Ne iyi; okul yok, ders yok. Bütün gün yataktan çıkmayacağı gibi, yemeği de ayağına gelecekti... Kimse ona;' 'Dersini çalıştın mı"demiyecekti.

Tembel çocuğu bu yalana annesi teşvik etmişti. Canı okula gitmek istemediği zaman hasta numarası yapıyor, böylece ders çalışmaktan da kurtulmuş oluyordu. Karnelerin dağıtılacağı son gün de hasta olduğunu söylemiş yataktan çıkmamıştı.
Karneyi annesi almaya gitti. Öğretmeni Cengiz'in çok tembel ve sorumsuz bir çocuk olduğunu; bu sebepten sınıfta bırakmak zorunda kaldığını söyledi. Anne, duyduğu bu sözler karşısında çok mahcup oldu; ama hâlâ yaptığı hatanın farkında değildi...

ÇOCUKLARI KÜÇÜK YAŞTA
İFTİRACI YAPMANIN YOLLARI
.0.
* Çocukların yanında daima başkalarını çekiştirin ve onlara da tasdik ettirin.

HİKÂYE

Dedikoduyu hep kadınlar yapmaz ya... Erkekler de yapar. Nuri adında bir adam vardı ki, en büyük zevki başkalarını çekiştirmek, eksik ve aksak yönlerini saymaktı. Komşu evlerinde ne olup bittiğini öğrenmeden içi rahat etmezdi. Bu işi tek başına yapamadığı için, küçük oğlunu muhbir olarak kullanırdı.

Komşu evlerden birine girip çıkanlar fazlalaştığı zaman onu dayanılmaz bir merak sarardı:

' 'Bu evde neler olup bittiğini öğrenmeden içim rahat etmeyecek" derdi. Hemen oğlu Murat'ıbir bahane ile bu eve gönderir, o da haber toplar gelirdi.

İlk zamanlar, çocuk ne görüp duydu ise onlan anlattı. Ama babası bu bilgilerden tatmin olmadı; soru üstüne sorular sordu:

"Hatırlamaya çalış; başka neler duydun" dedi.

Çocuk da babasını memnun edebilmek için duyup gördüklerine ilâveler yapmaya başladı. Bay Nuri de duyduklarından memnun oluyor; merakla,

"Başka, başka neler duydun" deyip onu yalana teşvik ediyordu... Murat uydurdukça, babası onu tasdik ediyordu:

"Yaa, öyle mi; ben zâten tahmin ediyordum. Ne cimri kadındır o! Canını al ama bir kuruşunu alma" diyordu.

Küçük Murat, öyle usta bir yalancı; öyle maharetli bir iftiracı oldu ki, komşular ondan yaka silkmeye başladılar. Kimse artık onu evine almadığı gibi; çocuklarına da onunla arkadaşlık yapmamayı öğütlüyorlardı.

Uydurduğu yalanlardan ve ettiği iftiralardan dolayı komşulardan hakaret görüp dayak yediği halde, bu huyundan vazgeçmediği gibi yeni yeni yalanlar uyduruyordu.

Kocaman bir delikanlı olduğu zaman en büyük ifti-. ralan kime etti, biliyor musunuz? Evet, babasına... Böylece bu dedikoducu adamın beslediği yılan, şimdi de onu ısınyordu. Oğlunun kendisine yakıştırdığı iftiralar yüzünden herkese rezil oldu. Gelip geçenlere dert yandı: ' 'Bir evlâdın babasına böyle çirkin iftiralarda bulunması duyulmuş şey midir'' dedi.
Oğlunu kendi eliyle iftiraya alıştırdığını unutan bu bedbaht adam, hakkı olmadığı halde, kadere itiraz
ediyordu. ' 'Ne günah işledim ki Allah bana böyle yılan huylu
bir çocuk verdi" diyordu...
93
ÇOCUKLARI NANKÖR ve SOMURTKAN YAPMANIN YOLLARI
* Her şeyin kötü tarafını gösterin. Hayatınızdan hep şikâyetçi olun. Kötü bir kaderiniz olduğundan yakının. ----------0_____
Şü ÇOCUĞUN
elb;sesî ne kavaz
VAHAll-
94
HİKÂYE
Pakize adında, her şeyden şikâyet eden ve kaderine küsen kötümser bir kadın vardı. Yemekte bile suratı, dayak yemiş gibi, asık dururdu. Mutlaka şikâyet edecek bir şey bulurdu.
' 'Öff, nerede o eski etler. Şuna bak et değil manda köselesi; çiğne çiğne ezilmiyor. Sebzeler de bir tuhafi Ot gibi şeyler. Mutlaka hava kirliliğinden olmalı. Ya balıklar! Eskiden ne lezzetli balıklar vardı.."
Havalar biraz yağışlı veya sisli geçmeye görsün. Evden ölü çıkmış gibi yas tutardı. Sıcak havayı sevmez, soğuktan nefret ederdi:

Çocuklar, bu anneye baka baka, onu dinleye dinleye karamsar olmuşlardı. Sabah yataklarından kalkarlarken yüzlerinden düşen bin parça olurdu. Mızmızlanır, nazlanır, bir şeyi beğenmez; mutlaka ağlayacak bir bahane bulurlardı. Kimi çorabını kaybettiğinden, kimi suyun soğuk olduğundan, kimi çayının tatsız olduğundan şikâyet eder, yas tutarlardı. Sokaktan geçenler, onların sızlanmalarından bu evde ciddi bir felaket olduğunu zannederdi.

Anneleri, onların bu nankörlüğü karşısında sinirlenir, bağırıp çağırırdı:

' 'Allah'ın belâsı çocuklar! Sizin gibi nankör çocuklar görülmüş müdür? Başınızı sokacak bir eviniz var. Karnınız tok, sırtınız pek. Ne diye aç kurtlar gibi uluyor; domuzlar gibi homurdanıyorsunuz!.."

Çocuklarına kendisinin kötü örnek olduğundan habersizdi. Çocuklar büyüdükçe işi daha da zorlaştı. Ne yapsa onları memnun edemiyordu...

HİKÂYE

Alim Usta, geliri yerindebir adamdı. Zengin değildi, ama her gün evine yeterli sebze, meyve ve et alabiliyordu. Çocukları sıhhatli, neşeli ve çalışkan idi. Gelin görün ki, bu adamcağızın kötü bir huyu vardı. Elindekilerle yetinmez, hep hayatından şikâyet ederdi. Kazandığına kanaat etmez, gözü daima kendisinden daha fazla kazananlarda idi.

Bu akşam yine karamsarlığı tutmuştu. Annelerinin pişirdiği lezzetli yemeği yiyen çocuklarına seslendi: * "Ah benim talihsiz çocuklarım! Şu halinize ne kadar üzülüyorum bilemezsiniz.. Başka evlerde şimdi kimbilir ne pahalı yemekler yeniyordur!.. Kızarmış piliçler, havyarlar, baklavalar, neler neler. Hey Allah'ım, sana karşı

ne günah işledim! Neden bizim de başkaları gibi her şeyimiz yok. Her gün akşama kadar çalışıyorum, didiniyorum.ama çocuklarıma mutlu bir hayat yaşatamıyorum. Bir baba için bundan daha üzüntü verici ne olabilir!..
Bütün bu iç karartıcı sözlerden sonra, çocukların iştahı kaçar; yedikleri lapa lezzetini kaybeder... Sokaktan, güzel giyimli bir çocuk mu geçiyor; Alim Usta, hemen çocuklarını çağırarak onlara şöyle derdi:
"Bakın, bakın! Çocuğun giydiği şu pahalı elbiseye bakın. Ben de size böyle güzel elbiseler almak istemez miyim; ama ne yapayım ki kazancım buna kâfi değil!.. Allah, bir gün bana bol para verirse ne yapacağımı biliyorum. Sizi şöyle bir baştan ayağa giyindirir, mahallede dolaştırırdım. Ama nerede bizde o şans!.."

Çocuklar, babalarının bu sözlerinden sonra, elbiselerine göz atar; utanç duyarlardı.
Kır gezmeleri, çocuklar için büyük bir neşe kaynağıydı. Ancak ne var ki, neşeli gider; üzüntülü dönerlerdi. Etrafta koşuşturmaktan acıkan ve iştahlan açılan çocuklar, annelerinin hazırladığı yiyecekleri zevkle yerken, babalan, yakınlarında sofra açardan göstererek; ' 'Bakın, bakın; sofralarında bir kuş sütü eksik. Onlar da Allah'ın kulu, biz de... Şu adamın içtiği meyve suyu, kimbilir ne lezzetli bir şeydir. Kızarmış, piliçleri ne de iştahla yiyorlar!..." derdi.
Çocuklar, bu sözler üzerine, önlerindeki haşlanmış patateslere ve yumurtalara bakar, yüzlerini ekşi-tirlerdi..
Babalarından böyle iç karartıcı sözler dinleye dinleye çocuklar da hallerinden şikâyet eder oldular. Alınan elbiseleri beğenmiyor, sofraya konan yemeklere burun kıvınyorlardı...' 'Biz böyle

şeylere layık çocuklar mıyız! Daha iyisini istiyoruz'' diyorlardı...
Çocuklar her şeye bir bahane bulup hallerinden şikâyet ettikçe, babalan çok üzülüyor, niçin böyle nankörlük yaptıklarına bir anlam veremiyordu. Sorarım size, bu babanın çocuklarından şikâyet etmeye hiç hakkı var mıdır?..

ÇOCUKLARI GAYESİZ, ENERJİSİZ ve
HAYATTAN SOĞUMUŞ İNSANLAR
YAPMANIN YOLLARI
Onlara ders çalışması için baskı yapın. Oyun oynamalarına izin vermeyin. Daima ve her zaman ders çalışmalarını sağlayın. Sizi dinlemeyecek olur; derslerini ihmal ederlerse, dayağı başlarından eksik etmeyin. Kendilerinin hoşlandığı değil, sizin seçtiğiniz bir mesleğe özendirin. Sevdiğiniz bu mesleğe kabiliyetlerinin olup olmadığına aldırmaksızm onlara baskı yapın...
_____0_____
OGULiAlZıM'. AfZTıK BÛVûpûNuZ
HİKÂYE
Mustafa adında, basiret sahibi bir adam tanımıştım. Fazla tahsili olmadığı halde, çok isabetli görüşleri vardı. Bu bahtiyar adamın Zeki ve Emin adında iki oğlu vardı. İkisi de akıllı ve çalışkan şeylerdi. Delikanlılık çağına ayak bastıklan zaman, babalan onlan yanına çağırdı ve şöyle seslendi:
"Oğullarım, arak büyüdünüz. Kendinize birer meslek seçmenin zamanı geldi. Bunu mutlaka siz de düşün-müşsünüzdür. Söyleyin bakalım, ne olmak istiyorsunuz?"
İlk cevap veren Zeki oldu:
' 'Ben, din adamı olmak; insanları doğruya davet etmek istiyorum" dedi.
Sonra Emin söz aldı:

"Ben de çiftçi olmak, bol ürün yetiştirmek insanlara faydalı olmak istiyorum'' dedi.
Bu ileri görüşlü baba, tekrar söze başladı:
"İyi düşündünüz mü? Herşeyi tartıp biçtiniz mi? Seçtiğiniz bu mesleklere kabiliyetiniz olduğundan emin misiniz? Meselâ, din adamı olmak öyle kolay bir iş değildir. En az üç yabana dil bilmek lazım. Çok okumalı, güler yüzlü tatlı dilli olmalı. Çiftçi olmak da görüldüğü gibi kolay değildir. Toprağın dilinden anlamalı, sabah erkenden kalkıp işinin başına gitmeli" dedi ve onlara tekrar düşünmelerini tavsiye etti.
Bir-iki hafta sonra son kararlarını sorduğunda, seçtikleri meslekte ısrar ettiklerini anladı.
Zeki'yi yanına

alıp kasabanın müftüsüne götürdü. Oğlunu denemesi için ona teslim etti.
Müftü, bir hafta boyunca Zeki'yi denedi; kitaplar okutup sorular sordu. Babasını çağırtıp kanaatini bildirdi:
"Oğlunuz akıllı, kabiliyetli, içi insan sevgisi ile dolu bir delikanlı. Bu mesleği seçmekle, isabet etmiş" dedi.
Babası duydukları karşısında çok memnun oldu. İyi ve bilgili bir din adamı olması için, oğlunu İlahiyat fakültesine göndermeye karar verdi.
Sıra oğlu Emin'i denemeye gelmişti. Onu da, bilgisine ve çalışkanlığına inandığı komşu çiftlik sahibine götürdü. Oğlunu bir mevsim boyunca denemesini istedi. Adam memnuniyetle kabul etti. Komşu çiftlik sahibinden gelen haberler memnuniyet vericiydi. Emin, kısa zamanda toprağa bağlanmış; çok çalışıp çevrenin en iyi ürünlerini yetiştirmişti.
Hikâyenin buraya kadarı güzel gitti, değil mi?..
Ama bundan sonrası için aynı şeyi

söyleyemeyeceğim: Zeki ve Emin'e de Allah birer oğul nasip etti. Her çocuk gibi onlar da büyüyüp birer delikanlı oldular.
Zeki, oğlunun ilahiyat fakültesine gidip kendisi gibi bir din adamı olmasını ve idealini devam ettirmesini istiyordu. Keza Emin de oğlunun iyi bir çiftçi olmasını arzuluyor, satın aldığı ikinci çiftliği çekip çevirmesini istiyordu.
Ne var ki, çocuklarının yaratılışı hiç de bu iki babanın arzulan istikametinde değildi. Zeki'nin genç oğlu, her fırsatta çiftçi amcasının yanına gidiyor; ona

çiftlik işlerinde yardımcı oluyordu. Dindar ve ahlâklı bir genç olmakla beraber, babasının mesleğinde gözü yoktu... Emin'in oğlu da sık sık ilâhiyatçı amcasının yanına gidiyor, saatlerce hiç bıkmadan onun kitaplarından okuyor, dini konularda sorular soruyordu. Ancak, babalan bu durumdan hiç memnun değildi. Çocuklarının kendi mesleklerini devam ettirmelerini istiyorlardı. Hatta bunun için baskı bile yapıyorlardı. İyice yaşlanmış bulunan Bay Mustafa, oğullarının torunlarına nasıl baskı yaptıklarını görüyor çok üzülüyordu... Bir gün, onlan yanına çağınp, uyarmak lüzumunu hissetti:
' 'SevgUi oğullarım! Size akıl vermek belki bana düşmez. Zira, benden daha bilgili, daha tecrübeli kimselersiniz. Sadece unutmuş olduğunuz bir gençlik hatıranızı dile getirmek istedim. Hani sizi yanıma çağırmış, hangi mesleği seçmek istediğinizi sormuştum. Sevdiğiniz mesleklerdebaşanlı olabilmeniz için size yardımcı olmuştum. Bugün, ikiniz de kendi iradenizle seçtiğiniz bu mesleklerde başarılı olmuş bulunuyorsunuz. Ben derim ki, siz de çocuklarınızı çağınp hangi mesleği seçmek istediklerini sorun. Ordan arzu etmedikleri mesleklere zorlamayın.."

İkisi de babalarına hak verdikleri halde, onun nasihatini yerine getirmeye yanaşmıyorlardı. Müftü Zeki, kıymetli kitaplarını ve çok sevdiği mesleğini, Çiftçi Emin de kıymetli çiftliklerini ve çok sevdiği hayvanlarını oğullarına miras bırakmak istiyorlardı.
Sonunda, Zeki, oğlunu Müftü, Emin de çiftçi yaptı. Yaptılar yapmasına ama, netice hiç de arzulan isti-

kametinde gelişmedi. Emin'in oğlu çiftlik işlerini kâhyaya teslim etmiş, dini kitaplar okuyordu. Zeki'nin oğlu da babasının kütüphanesine ayak basmıyor, her fırsatta komşu çiftliğe gidip hayvanlarla uğraşıyordu. Fazla kitap okumadığından vaazlarda aklına ne eserse onu anlatıyordu. Bir defasında, çiftçiliğin kutsallığından bahsederken kendisini unutmuş; hayvanların nasıl beslenmesi gerektiğini uzun uzadıya anlatmıştı...
İki kardeş çocuğu, ne zaman bir araya gelseler, mesleklerinden nefret ettiklerini söylüyorlardı. Babaları da çocukların başarısızlıklarına üzülüyor, sık sık onlarla münakaşaya giriyorlardı...
* * *

ÇOCUKLARI OBUR YAPMANIN YOLLARI

0

Yemek vakti olup olmadığına dikkat etmeksizin ne isterlerse yemelerine izin verin. "Ye evladım, can boğazdan gelir" deyin ve yemeğin faziletlerinden, zevklerinden bahsedin.

0

HİKÂYE

Küçük İsmail, ne zaman canı sıkılsa birşeyler yemek ihtiyacı duyardı. Annesi de bir dediğini iki etmez, ne isterse verirdi. Babası bu duruma üzülür, memnuniyetsizliğini dile getirirdi. Anne hemen atılır, çocuğu korurdu:
"Sen ne cimri adamsın! Bırak, oğlumuz canı ne isterse yesin. Ne kazanıyorsak onun için kazanıyoruz. Biz, zamanında istediğimizi yiyemedik; bari o mahrum kalmasın" derdi.
Daha yemek vakti girmeden, İsmail mutfağa geçer, sevdiği şeylerden atıştırmaya başlardı. Misafir geleceği gün bayram ederdi. Kekler, pastalar misafirin önüne çıkmadan önce, hepsinden tıka basa yemiş olurdu. Bu yetmiyormuş gibi, bir de misafir çocuklan ile birlikte yerdi.
Okula başladığı gün, çantasına kitap-defterden önce, kek, kurabiye ve pasta doldurdu. İsmail sadece obur değil, açgözlüydü de. Yediği pastalardan bir tekini bile arkadaşlarına vermezdi.
Öyle bir gün geldi ki, onun ^oburluğundan; annesi de şikâyetçi olmaya başladı. Yiyecekleri sağa sola sakladığı halde obur İsmail, bir yolunu bulup onları aşıyordu. Annesi sıkıştırınca da; "kedi yemiştir" deyip yalan söylüyordu.
İsmail, sadece obur olmakla kalmamış; hırsız ve yalancı bir çocuk da olmuştu. Annesi, bu kötü huylu çocuktan yaka silker;' 'Allah'ım bize niçin böyle kötü huylu bir çocuk verdin'' diye yakınırdı. Suçun ken-

dişinde olduğunu hiç mi hiç aklına getirmiyordu...
Size, çocukları obur yapmanın bir yolunu daha göstereyim: Nereye sarfettik-lerine bakmaksızın bol harçlık verin.
_____0_____
HİKÂYE

Bay Naci, bir büyüğünden, çocukların harçhksız bırakılmaması gerektiğini duymuş. Durumu fazla müsait olmadığı halde, onlara elinden geldiğince bol harçlık vermeye çalışıyordu. Çocuklar da bütün paralarını çikolata, şekerleme, sakız gibi şeylere harcıyorlardı. Harçlıklan canlarının istediği şeye yetmeyince birbirlerinden ve arkadaşlarından borç alıyorlardı. Borçlan o kadar çoğaldı ki, hem borçlarını ödeyemez hem de canlarının istediği şeyleri alamaz oldular.

Babalan, cebinden paralarının eksildiğini görünce, acı bir gerçek daha ortaya çıktı. Çocuklar, ondan para çalıyorlardı... Bay Naci, çocuklannın niçin böyle kötü huylu olduğunu bir türlü anlayamadı...

105

Çocukları obur yapmanın etkili bir yolunu daha öğrenmek ister misiniz: Onların yanında nefis pastalardan, tatlılardan bahsedin. En zevkli ve mutlu anların ziyafet sofralarında geçtiğini, ballandıra ballandıra anlatın.

_____0_____

HİKÂYE

Hayri adında, yemekten başka bir zevki olmayan zavallı bir adam tanımıştırn. Her gün, eve elindeki bir pasta veya tatlı paketi ile gelirdi. Paketi açmadan önce, tatlının lezzetini öve öve bitiremez; çocuklan heyecanlandırırdı. Onlar da ağızlarının suyu aka aka, babalarının paketi açmasını bekler, çoğu zaman, bir an önce açması için ona yalvarırlardı.

Bay Hayri, her gittiği ziyafetten dönerken, mutlaka çocuklarına birşeyler getirirdi. Getirdiklerini çocuklara paylaştırırken, ziyafetin ne kadar zevkli geçtiğini ağzını şapırdatarak anlatırdı.

Hayri'nin kansı, bu obur adama ve çocuklarına pasta pişirmekten canı çıkardı. Kazara, sofrada o

gün için tatlı bulunmasın kıyamet kopardı. Başta Bay Hayri, suratını asar; "bu evde zevkli bir yemek yiyemi-yecek miyiz" diye sitem ederdi. Çocuklar da tabaklarını iter, anneyi protesto ederlerdi.
Mahallede, bu adamla çocuklarının oburluğunu bilmeyen yoktu. Adlan, "Oburlar Ailesi"ne çıkmıştı...
106
ÇOCUKLARDA GÜVEN DUYGUSUNU KIRMANIN YOLLARI
Çocukların, kendilerini size beğendirmek için gösterdikleri gayretleri görmezceden gelin. Onların işini beğenmeyin, beceriksizlikle itham edin. Çalışmaları ile alay edin. _____0
_____
1BLEKD>KMEK K,'M
Sen /"'M..
107
HİKÂYE
Meltem, çalışkan bir kız olduğunu göstermek ve babasının takdirini kazanmak için harekete geçti. Dikiş kutusunun başına koştu . Bebeğine bir yelek dikmek istiyordu. Ancak kumaşı nasıl keseceğini bilmiyordu. Annesine gidip yardım istedi, annesi; ' 'Yelek dikmek kim sen kim'' deyip onu başından savdı. Meltem çok üzülmüştü, ama ümidini kaybetmedi. Başka bir fırsat aradî.
Babası, sabah telaşla evden çıkmış; çalışma odasını toplamaya fırsat bulamamıştı. Aklına, onun dağınık bıraktığı odayı toparlamak geldi. Bu sevinçle babasının odasına girdi. Masayı temizledi; sandalyeleri yerli yerine koydu. Sonra oturup şu notu yazdı:
' 'Babacığım, seni çok seviyorum. Her gün odanı temizleyeceğim. İçeri girdiğin zaman her şeyi yerli yerinde göreceksin.
Küçük sekreterin Meltem"

Notu bir zarfın içine yerleştirdi. Zarfı babasının masasına, göreceği bir yere, koydu.
Akşam babası eve dönünce, Meltem'in heyecandan kalbi gün güm atmaya başladı. İşte odasına doğru yürüyordu. İçeri girdi. Masasının üzerinde bir şeyler an-yordu. O anda kızının da içeride olduğunu farketti:
"Not defterim nerede" diye bağırdı. Küçük kız o kadar korktu ki, heyecandan ne diyeceğini bilemedi:
"Şey babacığım, şey..." Babası, "Ne demeye çalışıyorsun be çocuk" diye gürledi.
Meltem iyice korktu:

"Babacığım, ben..."
"Çabuk söyle bakayım; not defterimi ne yaptın? Hem sen ne hakla odama girer, eşyalarımı kanştırır-sın ha!" diye bağırdı ve kızın üzerine yürüdü. Kulağından çekip poposuna da iki tokat indirdi. Masasına döndüğünde hâlâ sinirleri yatışmamıştı. etrafı kanştınrken, not defterinin büyükçe bir dosyanın altında olduğunu gördü. Defteri alıp odadan çıkarken, bir kenara sinmiş olan kızını tekrar tehdid etti:
' 'Bir daha odama girer, eşyalarımı karıştırırsan eş-şek sudan gelinceye kadar döverim. Anladın mı aptal çocuk!"
Küçük Meltem'in babasına olan güveni kaybolmuş, onu yanlış anlayan bu adamdan nefret ediyordu. Masaya yürüdü, babasına yazdığı notu alıp yırttı ve çöp sepetine attı...
O günden sonra, babasına saygı ile baktığını gören olmadı. İyi bir kız olduğunu göstermek için hiç gayret sarfetmedi.

ÇOCUKLARI İŞ BECEREMEZ, PISIRIK İNSANLAR YAPMANIN YOLLARI

0
En küçük hatalarını dahi affetmeyin. Her hatalarına ceza ile karşılık verin. Kendi başlarına iş yapmalarına fırsat vermeyin. Bütün işlerini siz yapın. Sizin yardımınız olmadan bir iş beceremediklerini söyleyin.
110
HİKÂYE
Bir gün bana aptal görünüşlü iki çocuk gösterdiler. Bakışları donuk, ağızları açık duruyordu. İlk bakışta geri zekâlı intibaı veriyorlardı. Birinin adı Serkan diğerinin Gökay'dı. Arkadaşlan onlarla alay ediyor, olur olmaz şeylerle kandırıp gülüşüyorlardı. İkisinin kardeş olduğunu söylemişlerdi. Bu çocukların ailesini incelemeye karar verdim.
Sonunda, iki çocuğun, çok zâlim bir babaları olduğunu keşfettim. Adam, her fırsatta onlan dövüyordu. Serkan bir hata mı yaptı, üzerine yürüyor; "Ben şimdi senin gözünü açarım'' deyip iki tokat indiriyordu. Gökay da sık sık bu ağır tokatlardan nasibini alıyor, yediği dayağın acısından gözlerinden yaşlar geliyordu. Tokatların ekserisi kulaklanna isabet ettiğinden, iki çocukta işitme güçlüğü de vardı. Böyle zâlim bir babanın elinde en zeki çocuklar bile, kısa zamanda, aptal olup çıkarlardı... * * *
HİKÂYE
Latif adında, çocuklarına çok düşkün olmasıyla övünen bir adam tanımıştım. Karısı da öyleydi. Çocuklar ne isterlerse hemen koşturur yerine getirirlerdi. Evde, oyunda, misafirlikte onları gözlerinin önünden ayırmazlardı:
"Koşmayın terlersiniz, atlamayın düşersiniz, öyle oynamayın bir yerinizi incitirsinÜz'' gibi ikazlar, çocukların alışık olduğu sözlerdi. Kıra

gezmeye çıktıklarında, çocukların ellerinden tutar, onları serbest bırakmazlardı.

Her işlerinin anne-babalan tarafından görülmesi, devamlı şekilde ne yapacaklarını onların söylemesi, çocukları beceriksiz ve korkak yapmıştı. Sokağa yalnız çıkamıyor, bakkaldan bir ekmek almasını beceremiyor, kendi başlanna giyinemiyorlardı.
Sabah kaltıklan zaman hep bir ağızdan bağnşıyor-lardi:' 'Anne pantolonumu giydir,' 'Baba çorabımı bulamıyorum", "Anne yüzümü yıka".
Çocuklar, öyle tenbel, öyle beceriksiz olmuşlardı ki, anne-baba hangisinin yardımına koşacaklarını bilemiyorlardı. Her biri için bir hizmetçi gerekiyordu. Gerçi
evde üç hizmetçi vardı; ama altı da çocuk vardı...
* * *
HİKÂYE
Küçük Vildan, iki yaşında İken, annesiyle babası boşanmışlardı. Ona annesi bakıyordu. Maddî durumla-n iyiydi. Anne, çalışmak zorunda olmadığı için, bütün zamanını kızına ayırıyordu. Onu gözü gibi koruyor, aşırı bir sevgiye boğuyordu.
Onu sokağa çıkarmıyor; bir yerlerden düşeceğinden veya çocuklardan hastalık kapacağından korkuyordu. Vildancık, dört duvar arasında, altın kafese kapatılmış bir kuş gibi, hayat sürüyordu...
Annesi hiçbir şeye el sürdürmüyor, "Sen bırak bir tanem; ben yaparım" diyordu. Okul yaşına geldiği halde; hâlâ onu annesi giyindiriyordu: Jfendi başına tuvaletini yapamıyor, yemeğini yiyemiyordu...
Okula başladığı gün, küçük kız, altın kafesinden çıkarılmanın şaşkınlığı içindeydi. Annesinin elinden-sıkı

sıkıya tutmuş, bırakmak istemiyordu. Sınıfta kendisiyle birlikte oturmasını istiyor; "Anneciğim beni bırakma" diye yalvarıyordu.
Aradan bir hafta geçtiği halde, küçük Vildan annesinden ayrılmaya razı edilememişti. Kendi başına hiçbir şey beceremeyen, arkadaşın ne olduğunu bilmeyen bir kızcağız, anneden kopamıyordu...
Çocukları hayata karşı küsmüş, gayesiz, enerjisiz kimseler yapmanın bir yolunu daha göstereyim: Onlara çok erken yaşlarda okuma-yazma öğretin. Oyun oynamalarına, atlayıp zıplamalarına, kısacası çocukluklarını yaşamalarına, izin vermeyin... Ders çalışmaktan başka bir gayeleri olmadığını tekrarlayın. _____0_____
HİKÂYE
Orhan adında, kitaplardan başını kaldırmayan, çalışkan bir adam vardı. Bu adamın çok zeki, sevimli bir kızı vardı. Erkenden yürümüş ve yine erkenden konuşmuştu. Baba, böyle bir çocuğu olduğuna çok seviniyordu. Kısa zamanda ona her şeyi öğretme hevesine kapıldı. Yeni bir şey öğrendikçe onu seviyor, hediyeler alıyordu.
Öyle bir zaman geldi ki, onu*güzel bir kız olduğu için değil, çok şey öğrendiği için sevmeye başladı. Kızcağız da bu şartlı sevgiyi kaybetmemek için çok şey

öğrenmeye çalışıyordu. Dört yaşına geldiği zaman mükemmel okuyabiliyordu. Yazmak için de elinden geleni yapıyordu. Altı yaşında edebiyat ve tarih dersleri almaya başladı.
Oniki yaşına bastığında öyle çok şey ezberlemişti ki, çevre okullardan bu harika kızı görmeye geliyorlardı. Baba da bu ilgi karşısında gururlanıyor; kızını daha çok şey öğrenmeye zorluyordu.

Onüç yaşına gelince, her şey tersine dönmeye başladı. Kızcağız uyku uyuyamıyor, kâbuslar görüyor, yediği şeyleri hazmedemeyerek dışarı çıkanyordu. Artık hiçbir şey ezberleyemediğinden yakınıp ağlıyordu. Baba, beklemediği bu sonuç karşısında ne yapacağını bilememenin şaşkınlığı içindeydi.

Sıkıntılar içinde kıvranırken, bu adamın evine Fidan adında küçük bir kız gelmişti. Adam can sıkıntısını atmak için bu kızla sohbet etmeye başladı. Kız, yaşından beklenmeyen mantıklı cevaplar verdikçe adam şaşkına döndü. Onüç yaşındaki kendi kızı, henüz okula bile gitmeyen bu kız kadar mantıklı düşünemiyordu.

Merakını gidermek için Fidan'in babasını ziyarete gitti. Kızının, yaşından beklenmeyen bu mantıklı düşünmeyi nasıl kazandığını sordu. Adam anlatmaya başladı:

"Aziz dostum! Ben senin gibi çok okumuş, bilgili bir insan değilim. Ancak hayat tecrübem çoktur. Ben, çocuğu bir ata benzetirim. At, daha küçük bir tay iken ona taşıyacağından fazla yük vurursan, zavallı gelişemez, cüce ve bodur kalır. Senin, küçük kızma ta-

sıvamayacağından fazla yük vurduğunu görüyor, neticenin ne olacağını tahmin ediyordum. Eğer seni uyaracak cesareti bulabilseydim, bunu hatırlatmak için gelecektim. Ancak sizin gibi çiftçileri dinlemeyeceğini bildiğimden bunu yapamadım..."

Çok okumuş adam, sordu:

"Peki, siz çocuğunuzu nasıl yetiştiriyorsunuz?"

Fidan'in babası, tebessüm ederek söze başladı:

' 'Beyim, Allah'ın yarattığı şu tabiat büyük bir okuldur. Her hayat sahibi bu okulun bir öğrencisidir. Onun içindir ki eskiler tabiata, "hayat okulu" demişler. Sizin açtığınız okuma-

yazma okullarına başlamadan önce, kızımı hayat okulu ile tanıştırdım. Onu sık sık kırlara götürür, Allah'ın yarattığı sanat hârikaları ile tanıştırırım. Renk renk açan çiçekler, etrafta uçuşan kuşlar, yerde otlayan koyunlar bizim için birer kitaptır. Meselâ kızıma sorarım: ' 'Niçin şu koyun yeşil ot yer de beyaz süt verir? Bütün ağaçlar aynı toprak, aynı su, aynı havadan faydalandıklan halde; nasıl rengi, kokusu, tadı ayrı meyveler veriyor? Yavruyu ana karnında besleyip geliştiren, ona el, kol, göz, kulak veren kimdir? Aciz bir tavuğun yaptığı yumurtayı biz yapabilir miyiz?" Bu sorulardan sonra, hepimizin ve her şeyin yaratıcısı olan Allah'ı anlatırım. Kızımın düşünme ufkunu açar, tabiattan örnekler gösteririm."
Çok okumuş adam sitem ettfr
"Daha önce nerelerdeydin dostum?.."
115
ÇOCUKLARI İNTİZAMSIZ, DAĞINIK ve PASAKLI YAPMANIN YOLLARI
_____0_____
Onların intizama ve temizliğe karşı olan heveslerini kırın. Bu titizlikleri ile alay edin. Dağınık, intizamsız hareketlerinizle onlara örnek olun.
___0_____
$,
EDEPSıtiN HALİNE 8AY.1U
he Le-
HİKÂYE
İki çocuğu arasında ciddi şekilde ayırım yapan bir anne vardı. İşin tuhafı, yaramaz ve dağınık olanını korur, söz dinleyen ve düzenli olanını ezerdi.
Ayça, tertipli, düzenli bir çocuktu. Dadısı onu çok seviyordu. Ağabeyi Cengiz, haydud ruhlu,

yaramazlıktan zevk alan, tenbel, dağınık bir çocuktu. Kardeşine her gün zarar vermeden içi rahat etmezdi. Ayça okuldayken oyuncaklarını dağıtır, kitaplarını sağa sola atardı.
Kaçağa okuldan dönüp odasını öyle dağılmış görünce üzülür, eşyalarını toplayıp düzenlerken gözyaşı dökerdi. Bir gün, eşyalarının dağılması yetmiyormuş gibi çok sevdiği bebeği de parçalanmıştı. Bebeğini alıp ağlayarak annesine koştu:
"Anneciğim, şu bebeğimin haline bak! Odam yine dağılmış, eşyalarımın herbiri bir yana atılmış!.."
Annesi ne cevap verse beğenirsiniz: ' 'Şu edepsizin haline bak! Gören de ciddi bir şey var zannedecek. Neymiş, küçük hanımın eski bebeği yırtılmış; odası dağınıkmış... Elin kırık değil ya toplayıver. Zaten senin bu mızmız huyundan bıktım."
Küçük Ayça, acısını içine gömüp oradan uzaklaştı. Odasına çekilip hıçkıra hıçkıra ağladı. Dadısı olup biteni görmüş, bu sevimli kızı teselli etmek için arkasından odasına girmişti.
Annesi, dadının Ayça'ya gösterdiği yakın ilgiye sinirlenir, onu tenkid ederdi:

"Sen de şu mızmız, tertip-düzen meraklısı kıza amma da yüz veriyorsun. Onu böyle çıtkırıldım yetiştiren de sensin!" derdi.
Evin hanımı yâni bu nankör kadın, herkese nasip olmayacak tertipli, düzenli bir kızı olduğuna şükredeceğine yakınıyordu. Yine aramakla ele geçmeyecek iyi kalpli bir dadısı olduğuna da sevineceğine onu beğenmiyordu. Kızı ile dadısı arasındaki sıcak ilgiyi kıskanan bu kadın; "Fazla yaşlandın, elinden iş gelmiyor'' bahanesi ile onu evden kovdu.

Çok sevdiği dert ortağı, yaşlı dostu evden aynlın-ca; Ayça iyice yalnız kaldı. Günlerce onun ardından gözyaşı döküp yas tuttu. Tertipli, söz dinleyen bir kız olmak için hiç gayret göstermedi. Çünkü artık bu evde onu takdir edecek kimse yoktu. Günler günleri, aylar ayları kovaladı ve Ayça koca bir kız oldu. Ama dağınık ve pasaklı bir kızın zamanı gelince, her genç kız gibi o da evlendi, çoluk çocuk sahibi oldu. Kocası titiz bir adamdı. Evin dağınıklığı, çocukların pasaklılığı yüzünden kocasından hep azar işitti.

Komşu kadınlar, Ayça'nın çocuklannı birbirine gösterir; "İşte pasaklı kadının çocukları" derlerdi...

ÇOCUKLARI ZÜPPE YAPMANIN YOLLARI

Onlara, dış görünüşün her şeyden önemli olduğunu söyleyin. İnsanların, giydikleri elbiseye ve katıldıkları toplantıya göre değerlendirildiğini anlatın.

._____0_____

HİKÂYE

Aşağılık duygusu altında kıvranan zavallı bir anne tanımıştım. Çocukluğu fakirlik ve mahrumiyetler içinde geçen bu kadın, hep olduğundan zengin görünme he-vesindeydi. Kadının Mine adında küçük, sevimli bir kızı vardı. Mine, yaratılıştan iyi kalpli idi. Elindeki yiyeceği arkadaşı ile paylaşmadan içi rahat etmezdi. Bir gün, cebindeki bütün harçlığını bir dilenciye verdiğini söylemiş, annesinden büyük bir azar işitmişti.

Annesi, kızındaki bu güzel huyların değerini bilemiyor, onu başkalarını düşünmekten ve yardımlaşmaktan menediyordu. Mine büyüdükçe eski huylan kayboldu. Artık insanlan dış görünüşlerine göre değerlendiriyordu. Sakal traşı olmamış,

saçlarını taramamış, ütülü elbiseleri olmayan bir delikanlı onun nazarında değersiz ve kaba biriydi. Modaya göre, giyinmeyen kadınlar, zevksiz, hizmetçi kılıklı, ev işlerinden başka birşey anlamayan, geri kafalı kadınlardı.
Kısacası, Mine züppe bir kız olup çıkmıştı. Ev işlerinden nefret ediyor; ama aynanın karşısında, güzelleşmek için, saatlerini harcıyordu. Elbiselerinin çokluğu ile övünüyordu. Zengin evlerindeki toplantıları kaçırmıyor, modayı günü gününe takip ediyordu.
Öyle bir gün geldi ki, annesini de beğenmez oldu... Bir gün ona ne dedi biliyor musunuz:
' 'Seni yanımda görmekten sıkılıyorum. O asil kadınların yanında sana anne demekten utanıyorum. Bir daha o zengin evlerine benimle gelmeyeceksin!
Bir anne için, evlâdından bu sözleri duymak kadar acı ne olabilirdi.. Ancak o bunu haketmişti. Çünkü, iyi kalpli, güzel huylu kızı bu hale getiren ondan başkası değildi... " " +
ÇOCUKLARA AŞAĞILIK DUYGUSU AŞILAMANIN YOLLARI
_____0_____
Çocukları kendi muhitinin ve inancının dışındaki gösterişçi insanlarla tanıştırın. Fakirliğin azap verici bir hayat olduğunu, paranın her kapıyı açabildiğini empoze edin. Dürüstlüğün karın doyurmadığını da söylemeyi unutmayın...
_____0_____
VAAT v£ AJASÎHAt DOYJJjZMAZ-
121
HİKÂYE
Ömer adında mükemmel bir din adamı ile tanışmıştım. Kısa zamanda kendisi ile yakın dost olduk. Akili, bilgili, dostluğuna güvenilir, yardımsever, hoşsohbet bir insandı.
Vaazlarında hep dürüstlüğü ve Allah inancını işlerdi. Dürüst ve helâl yoldan kazanılmış yavan

bir ekmeğin, beleş ve haram yoldan kazanılmış pastadan daha lezzetli olduğunu söylerdi. Fakir bir insan olduğu halde hediye kabul etmez, bu haliyle dahi yardım etmekten geri durmazdı.
Bu örnek insanın Celil adında küçük bir oğlu vardı. Babası ile dışarı çıktığında büyük-küçük herkesin ona saygı duyduğunu görür, iftihar ederdi.
Ancak, ne hikmettendir bilinmez, Bay Ömer'in çok cahil ve ahmak bir karısı vardı... Her fırsatta kocasına hakaret etmekten geri durmaz, ona "Çulsuz herif, nasihat karın doyurmuyor! Aç kaldığımız zaman şu küf kokan kitaplarını mı yiyeceğiz?.. Seni dinlemeye gelen zenginlerden üç-beş kuruş istesen neyin eksilir. Üç kuruş maaşını da ya gider kitaba yatınrsın ya da aç miskinlere dağıtırsın. Evini hiç düşünmez misin!" derdi. Halbuki bu nankör kadın, ne aç ne de açıktı. Bay Ömer, ona her bayramda mutlaka bir elbise alır, evini yiyeceksiz bırakmazdı. Gelin görün ki, bu aç gözlü kadın, elindekilerle yetinmez; daha çok şeyi olsun isterdi...

Bay Ömer'in Melike adında bir de "yetişkin kızı vardı. Babası ona nasihat etmek istedikçe bu câhil kadın lafa karışır, adamcağıza çıkışırdı:
"Kızını da kendin gibi yetiştirmek istiyorsun değil mi? Öyle yağma yok! Onun da benim gibi, bahtsız olmasını istemiyorum. Sana kalırsa, sevgili kızımı senin gibi iyilik budalası bir çulsuza verirsin. Ama ben buna asla izin vermeyeceğim. Kızım, zengin evlerine layık bir kız'' derdi.
Bu gösteriş meraklısı, budala kadın, her fırsatta kızını yanına alır, zengin evlerindeki toplantılara götürürdü. Kendisine ve kızına yapılan iltifatların, kocasının hatırından

kaynaklandığını bile farkedemeyecek kadar basiretsiz olan Ömer'in karısı, adamcağıza zorla süslü, pahalı elbiseler aldınrdı. Zengin ailelerin şımarık kızları, Ömer'in kızı Melike'yi birbirlerine göstererek fiskos eder, gülüşürlerdi. Kızcağız, bunlan farkeder, ancak annesinin korkusundan sesini çıkarmazdı...
Daha fazla ezilmemek ve aşağılanmamak için Melike de süslenip püslenmeye, modaya uygun giyinmeye başladı. Babasına yalvararak daha pahalı elbiseler aldırdı.
Bu şerefli insan, olup bitenleri gördükçe üzülüyor, ancak aptal karısına ve aşağılık duygusu altında kıvranan kızına söz geçiremiyordu. Eski sevimli, söz dinler kızıyla Bay Ömer'in arasındaki bütün sıcak bağlar kopmuş; birbirine yabancı iki insan olmuşlardı.
Ömer, Celil adındaki oğlunu güvendiği bir yatılı okula vermekle çok iyi etmişti. Hiç olmazsa, bu ahmak kadının elinden onu kurtarmıştı...

Onlara, tek mutluluğun parada ve do-laysiyle zenginlikte olduğunu söyleyin. Çok okumakla zengin olunmayacağını, etraftan örnekler göstererek, anlatın ve onları okuldan soğutun.
_____0_____
fAAAB Ail TAMt'lZ BTMEDM BA USTA-

"Bektaş Usta" kadar tembel ve gamsız bir adama rastladığımı hatırlamıyorum. Ayakkabı tamircisi olan bu adama, ayakkabısını veren bir müşteri aylarca beklemek zorunda kalırdı. Müşteriler üst üste geldiğinde sevineceği yerde; "Allah'ım bir gün olsun rahat yüzü göremeyecek miyim; ömrüm hep çalışmakla mı geçecek!" der, sızlanırdı...

Zamanının çoğunu plân yaparak ve emekli ihtiyarlarla çene çalarak geçirirdi. Hafta sonlannı ve bayram günlerini çok sever, sabahlan geç saatlere kadar yataktan çıkmazdı. Camiye gitmez, misafir kabul etmezdi. Onun kadar uykuyu seven bir adam daha gösterilemezdi.
Çocuklar da babalarına çekmiş, birer uykucu tembel olmuşlardı. Evde ders çalıştıklarını, kitap yüzü açtıklarını gören olmazdı. Çünkü babalarından okumakla zengin olunmayacağını öğrenmişlerdi. Mahallede birilerinin camı kırılsa önce Bektaş Us-ta'nın kapısını çalarlardı: "Mutlaka senin haylaz çocukların yapmıştır" derlerdi.
Çocuklar, yarı aç yan tok büyüyüp kocaman birer delikanlı oldular. Ne okumuş ne de bir meslek edinmişlerdi. Babaları öldüğü zaman tam bir sefaletin kucağına düştüler. Hiçbir işte sebat etmediklerinden herkes onlara kapılarını kapalı tutuyor, yardım etmek istemiyorlardı. Babalar, çocuklarına bu sefil tembelleri göstererek; "işte tembel ve haylaz çocukların sonu budur" diyorlardı...

Onlara, hayatta en güçlü ve en değerli şeyin para olduğunu söyleyin. Paralı insanların hem mutlu hem de saygı gören kimseler olduğunu anlatın.
___^_____0_____

Vehbi adında çok cimri bir adam vardı. Harp zengini, karaborsacı biriydi. Oğluna verdiği harçlığın son kuruşuna kadar hesabını sorardı. Ne kadar çok para biriktirirse, o kadar çok harçlık vereceğini söylüyor, onu cimriliğe alıştınyordu. Her fırsatta nasihat etmekten geri durmuyordu:

"Sana yardımlaşmanın, insanlık sevgisinin paradan önemli olduğunu söyleyen aptallar çıkacaktır. Sakın onlara inanma! Bu sözler, gözü zenginlerin parasında olan fakir ve miskin kimselerin uydurduğu sözlerdir. Bütün fakirler, paranın kıymetini bilmeyip saçıp savuran ve sonunda beş parasız kalan kimselerdir. İnan oğlum, dünyada para ve altın sesinden daha tatlı bir ses yoktur" derdi...
Vehbi'nin oğlu bu telkinlerin etkisi ile cimri bir çocuk oldu. Babasının verdiği her kuruşu biriktirdi. Kumbarası ağırlaştıkça kendisini daha mutlu hissediyordu. Öyle bir cimri çocuk oldu ki, annesinin yemesi için çantasına koyduğu meyveleri bile arkadaşlarına satıp paraya çeviriyordu. Babası, oğlunun böylesi bir ticari zekâya sahip oluşuna seviniyor, bu buluşundan dolayı onu tebrik ediyordu.
Vehbi'nin oğlu büyüdüğü zaman cimrilikte babasını gerilerde bıraktı. Zengin bir ailenin kızı ile evlenip servetine servet kattı. Evine yiyecek alacağı zaman, çarşıyı pazan saatlerce dolaşıyor; nerede satılmamış, bozuk, kokmuş şeyler varsa onlan alıyordu. Sahiplerine; "bunları nasıl olsa satamayıp, atacaksınız. Ba-

na üç-beş kuruşa satıp para kazanın'' diyor onlan dahi ucuza almaya çalışıyordu... Onu tanımayanlar, bu haline bakıp fakir biri sanırlardı.
Karısı böyle şeylere alışık değildi. Ne zaman şikâyet edecek olsa, cimriler kralı hemen nasihata başlardı:
' 'Tutumlu kadın odur ki, ucuz şeylerden iyi yemekler yapar; pahalı şeylere özenmez" derdi.
Cimriler kralı, ticarete ve para hırsına kendisini öyle bir kaptırdı ki, servet uğruna dinini dahi feda etti. Bir gün onu camiye giderken gören

olmadı. Kendisine niçin Allah'ın evine gitmediğini soranlara; "Cami, boş insanların vakit öldürmek ve hocanın saçmalıklarını dinlemek için gittiği tenbelhanelerdir'' diyordu.
Vehbi'nin oğlu yani cimriler kralı, öldüğü zaman para sevgisinden başka hiçbir şeyi tatmadan bu dünyadan göçüp gitti. Ne evlat sevgisi, ne iş sevgisi, ne insan sevgisi ona nasip olmamıştı. Kasası dolu, ruhu ve kalbi bomboş olarak toprağa gömüldü.
128
ÇOCUKLARI AHLÂKSIZ ve KÜFÜRBAZ YAPMANIN YOLLARI
Çocuklarınızın bir yanlışını görünce onlara hakaret edin. Kızdığınız zaman küfredin. Ahlâklı insanlarla alay edin. _____0_____
129
HİKÂYE
Bay Remzi'nin evinde bu akşam ziyafet vardı. Çocuklar da misafirlerle beraber oturmak istiyordu. Adam, bir münasebetsizlik yapacakları korkusuyla, bu isteklerini kabul etmedi. O kadar çok ısrar ettiler ki, misafirlerin yanında mahcup oldu. Sinirle onlara
bağırdı-.
' 'Ne sözden anlamaz ahmak çocuklarsınız siz? Size olmaz diyorum, neden eşşekler gibi inat ediyorsunuz!.."
Misafirler, çocuklarına izin vermesi için Remzi'den ricada bulununca mecburen kabul etti. Çocuklar, misafirlerden yüz bulunca, öyle şımardı-lar ki, gürültüleriyle herkesi rahatsız ettiler. Babalan, "durun, susun" dedikçe daha çok şımarıyorlar; birbirlerine çirkin sözler sarfediyorlardı. :
Misafirlerden akıllı bir adam, en çok küfredeni ya- ¦;¦ nına çağınp sordu: "Sen akıllı bir çocuğa benziyor-sun, bu çirkin sözleri kimden öğrendin?"

Çocuk cevap vermeye firsat bulamadan babası atıldı: ' 'Nereden öğrenecek; sokaktaki başıboş çocuklardan tabi ki!.."
Çocuk, utancından, parmağını ağzına götürüp emmeye başladı. O zamana kadar söze kanşmamış olan annesi bağırdı:
"Çıkar o parmağını ağzından Allah'ın belâsı çocuk! Sana kaç defa söyledim o kopası parmağını ağzına sokma diye. Bir daha parmağını ağzına götürdüğünü görürsem, o ağzını caart diye yırtarım!..."
130
Adam, karısının kaba sözler sarfetmesine kızmış olacak ki, kendisini tutamayıp bağırdı
' 'Misafirlerin yanında lafa karışmaya utanmıyor musun be terbiyesiz kadın!"
Karşılık vermeye alışık olan kadın, bu sözlerin altında kalmamak için cevap verdi:
"Asıl terbiyesiz olan sensin, küfürbaz adam! Zaten bu çocukları da küfür alıştıran sensin!..."
Adam kendisini iyice kaybetmiş, nezâketi filan unutmuştu:
' 'Senin gibi ahmak bir karısı olan adam, aziz de olsa küfre alışır. Senin doğurduğun veletler de sana çekmiş zaten; laftan anladıktan yok!.."
Sadece çocuğu çağıran adam değil; diğer misafirler de çocukların bu çirkin küfürleri kimden öğrendikme-rini anlıyorlardı...
* * *
131
Çocukların ahlâksız, başıboş ve küfürbaz yapmanın bir yolunu daha göstereyim: Onlarla hiç ilgilenmeyin, kendi hallerine bırakın. Evde, sokakta, her yerde istedikleri gibi at koştursunlar. Birbirleriyle kavga ederken, hakaretler savururken ses çıkarmayın. Onları hizmetçinin eline teslim edin.
_____O_____

HİKÂYE
En doğru eğitimin çocukları serbest bırakmak olduğuna inanan bir baba tanımıştım. Çocuklar yürümeye başladığından itibaren onlan kendi hallerine bırakıyor, hiç ilgilenmiyordu. Böyle yapmakla, onların hayata karşı dirençli yetişeceklerine inanıyordu...
Babasının çocuklara kanşmaması hizmetçinin de işine geliyordu. Onların gürültüsünü dinlememek için sokağa salıyor, akşam geç vakitlerde ancak içeri alıyordu.
Büyüdükleri zaman, bu evin içi aylak genç kızlar ve hazırdan yiyen delikanlılarla doldu. Kızların süslenip püslenip gezmekten başka bir marifetleri yoktu. Ellerinden hiçbir ev işi gelmezdi. Oğlanlar da okumamış, işsiz güçsüz takımına karışmışlardı...
132
ÇOCUKLARI SAĞLIKSIZ, NEMDEN
HASTALIK KAPAN, MIYMINTI
TİPLER YAPMANIN YOLLARI
Onların üzerine titreyin. Ufacık bir rahatsızlıklarında doktor doktor dolaştırın. Temiz havadan, güneşten, kır gezilerinden mahrum edin. Hazmı kolay, hazır yiyeceklere alıştırın. Bol bol ilaç verin. _____O._____
Son defa ne -zaman sokağa çıkmıştı.
133
HİKÂYE
Bayan Keriman, yaşlı bir akrabasından, "Sıcak kadar çocuğa faydalı birşey yoktur'' atasözünü öğrenmişti. Gerçi o yaşa gelinceye kadar başka kimselerden böyle bir atasözü duymamıştı ama yine de onu ciddiye alıyordu.
Daha soğuklar başlamadan sobayı kurar, ilkbahara kadar kaldırmazdı. Gece, gündüz onların sobasının söndüğünü gören olmamıştır. Dışandan odaya giren

biri, nefes almakta zorluk çekerdi. Çocuk bu odada oynar, burada uyurdu. Geceleri, soba yanmaya devam ettiği halde, annesi yorganın üzerine birde yün battaniye sererdi. Çocukcağız terden sırılsıklam olduğundan yatağı ekşi ekşi kokardı.
Başkalarının verdiği tavsiyelere uyan anne, yine birilerinden "ter, çocuğun sıhhatli olduğuna iyi bir işarettir" atasözünü öğrenmişti...
Temiz havadan, güneşten mahrum kalan çocuk, günden güne zayıflayıp eridi. Bir deri bir kemik kaldı. Yüzü limon gibi sarardı. Güçsüzlükten kolları yanlarına sarkıyor; başını dik tutmakta zorluk çekiyordu.
Hizmetçi kız biraz odanın penceresini açsa veya onu pencereden baktırsa derhal soğuk alır, hastalanırdı. Daha iki yaşına basmadan doktor doktor dolaştınlan hasta bir çocuk olup çıkmıştı...
* * *

HİKÂYE
Bilgili ve tecrübeli bir doktordan dinlemiştim. Bir anne, üç çocuğuna bakması için onu eve çağırır. Doktor odaya girer girmez üç iskeletle karşılaşır. Keskin bir rutubet kokusu etrafa yayılmaktadır. Odada ıslak çamaşırlar asılıdır. Pencereler kapalı, içeride temiz hava adına hiçbir şey yoktur. Doktor dayanamaz, kadına çıkışır:
"Çocukları bu hale getiren sensin, bayan! Bu odada iki gün kalsam, inanın, ben bile hastalanırım."
Kadın cevap verir:
' 'Ama başka odamız yok ki. Görüyorsunuz, biz fakir bir aileyiz..."
' 'Madem başka odanız yok, çamaşırlannı ya kapının önünde ya da mutfakta yıka. Kuruması için dışa-nya as. Her gün pencereleri açıp odayı havalandır. Şu

rutubetten kokmuş yataklan da dışarı çıkarıp güneşlendir.
İşte sana yazacağım reçete budur. Vizite ücreti de istemiyorum." * * *
HİKÂYE
Aylardır üfürükçüleri dolaştığı halde kızının 'derdine bir çare bulamayan Bayan Vildan, komşu kadınına dert yanıyordu:
' 'Sorma komşucuğum başıma gelenleri. Bizi kıskanan birileri kızıma büyü yapmışlar ...Zavallı eriyip muma döndü. Götürmediğim üfürükçü kalmadı. Bir etek dolusu param gittiği halde hâlâ bir değişiklik yok.''
135
Onu dinleyen kadın akıllı biriydi. Yardımcı olabilmek için Bayan Vildan'a bir doktorun adresini verdi:
' 'Bu adam hem iyi bir büyü çözücü hem de iyi bir doktordur" dedi. Kızın annesi, bu habere çok sevindi. Hiç vakit kaybetmeden yola çıktı.
Doktor, çok anlayışlı bir insandı. Aslında üfürükçü filan değildi, ama kadını da ümitsizliğe düşürmek istemiyordu. Annesine kızı görmesi gerektiğini söyledi.
Hasta kızın odasına girdikleri zaman, doktor geri çıkmamak için kendisini zor tuttu. İçeride öyle pis bir hava vardı ki, doktorun midesi alt-üst oldu. Hastanın annesine sordu:
"Bayan, bu odanın penceresini en son ne zaman açmıştınız?"
Kadın, sorunun ne maksatla sorulduğunu anlayamadan cevap verdi:
"Hatırlamıyorum ama, galiba üç dört ay oluyor."
"Çocuğunuz büyüye yakalanmadan önce son defa, ne zaman sokağa çıkmıştı?'
"Bir ayı geçiyor sanırım."

"Peki, çocuğu yatırabileceğimiz başka bir odanız var mı?"
' 'Var efendim, üst katta. Ama orada köpeğimiz kalıyor. Bütün bu soruların büyü ile ne ilgisi var anlayamadım doğrusu?"
' 'Bayan, büyü bu odada... Eğer çocuğu en kısa zamanda yukarıdaki odaya taşımazsak, ölecek!... Aklıma gelmişken sorayım; yukan oda güneş alıyor mu?"
"Evet efendim?"

"Güzel.. Hemen köpeği aşağı alın. Odanın pençelerini açıp havalandırın. Zira büyülü cinler, temiz, havadar, güneş ışığı giren odalan sevmezler. Onlar, pis hava ve rutubet dolu odalarda yaşarlar. Köpeğinize de bahçede bir kulübe yapın. Bu rutubetli odada onu da cinler çarpabilir... Kızın yatağını yorganını dışarı çıkanp iyice havalandınn. Bir gün güneşli havada kalsın. ;
Bütün bu dediklerimi yaparsanız, inanın bayan büyüden eser kalmayacak; kızınız hemen iyileşecektir.
Bir ay sonra, Bayan Vildankızını dayanma alarak doktora teşekküre gelir. Kız iyileşmiş, eski sağlığına ve neşesine kavuşmuştur. Kadın doktora iyi bir üfürükçü olduğunu söyleyerek iltifat eder.
"Bayan, ben üfürükçü filan değilim, ancak; iyi bir doktorum. Size ' 'büyülü cinler'' dediğim şeyler ' 'mikroplar" di. Mikroplar, hastalık yapan, gözle görülmeyen küçük yaratıklardır. Havasız ve rutubetli yerlerde bolca bulunurlar. Güneşli, havadar temiz yerlerde yaşayamazlar. Şimdi gerçeği anladınız mı?"
Kadın, aldatıldığı için önce kızacak gibi oldu; ancak bu akıllı adamı takdir etti. Alaylı bir sesle:

' 'Yine de iyi bir üfürükçüsünüz doktor, beni iyi idare ettiniz..." dedi.
* * *
HİKÂYE
Not: Bu hikâyede, doktorluk mesleğini hafife aldığım anlamı çıkabilir. Ama niyetim hiç de bu değildir.

Her mesleğin kötüleri olduğu gibi, doktorluk mesleğinin de kötüleri vardır. Hastalarını para makinası gibi görmeyen şerefli, bilgili doktorlara bir diyeceğimiz yoktur...
Küçük Fehim, babası ölürken bıraktığı en kıymetli hediyeydi. Annesi onun üzerine titriyor, küçük bir rahatsızlığı olsa doktor doktor dolaştınyordu. Her seferinde eve bir torba ilaçla dönüyordu. Zavallı çocuk, ilaç kullanmaktan midesi tenbelleşmiş yemek yiyemi-yordu. Yediklerini çıkanyor, her gün biraz daha kötüye gidiyordu.
Akıllı bir komşusu, Fehim'in annesine iyi bir doktor tavsiye etti. Kadın, çocuğunu alıp derhal bu doktora gitti. Her yeni doktora gidişte eski reçeteleri yanına almayı ihmal etmezdi.
Doktor, hasta çocuğu iyece muayene ettikten sonra annesini dinledi. Getirdiği eski reçeteleri gözden geçirdi. Meseleyi anlayan doktor.
' 'Bayan, çocuğunuzun hiçbir hastalığı yok! Evdeki ilaçların hepsini götürüp çöp sepetine atın!.." dedi. Kadın, duydukları karşısında şaşkına döndü.. Dok-turun kendisini aldattığını zannetti.
"Ne demek birşeyi yok! Çocuğumun yüzüne baksanıza, saranp soldu!.. Siz de kalkmış birşeyi yok diyorsunuz..."
"Aldığı bir sürü ilaç onun midesini berbat etmiş. Rastgele verilen ilaçların birçok yan tesirleri vardır. Bana itimat edin.Çocuğunuza ilaç vermekten

vazgeçin. Onu temiz havada gezdirin, gıdasına dikkat edin,
138
hiçbir şeyi kalmayacaktır..."
Şüpheci kadın, bu doğru sözlü doktora inanmadı. Daha iyi bir doktor bulmak üzere, küçük Fehim'in elinden tutarak, oradan uzaklaştı...
Yeni bir doktor buldu. Başından geçenleri ona anlattı. Bu doktor, hastalarını para makinası gibi gören, şarlatanın biriydi. Hastayı saatlerce muayene eder, bir sürü yabancı hastalık adı sıralar, avuçlar dolusu ilaç yazardı.
Küçük Fehim'i kapıda görünce, "İşte bir para makinası daha" demişti. Muayeniye o kadar uzattı ki kadın meraktan çatlayacaktı.
"Doktor, lütfen söyleyin, yavrumun nesi var?"
Doktor kadının sorusunu duymamış gibi davranıyor, her muayene edişinde derin derin düşünüyor, kitaplar kanştınyor, defterine notlar düşürüyordu...
Kadın tekrar sordu:
"Doktor, size soruyorum; lütfen çocuğumun nesi varsa söyleyin. Gerekirse bütün varımı, onun sağlığına kavuşması için, harcamaya hazırım."
Bu son cümle doktorun çok hoşuna gitmişti... Hemen fırsatı değerlendirdi:
"Nesi yok ki bayan! Daha önce nerelerdeydiniz?.. Neden bu kadar geç kaldınız?"
"Götürmediğim doktor kalmadı. Hiçbiri de çocuğumu iyileştiremedi. En son götürdüğüm adam da yalancının biriydi."
"Anlaşıldı efendim, anlaşıldı... Hep yanlış teşhisler konmuş, yanlış ilaçlar verilmiş. Ne yaparsınız iş-
139
te, bir sürü câhil adam doktorum diye çıkmış piyasaya. Ne demişler: "Yarım hoca dinden, yarım

doktor candan eder". Çocuğunuz, yarım doktorların elinde az daha ölüp gidecekmiş. Ama şansınız varmış. Merak etmeyin onu kurtaracağım. Her gün evinize gelip, bizzat, gelişmeyi takip edeceğim." Kadıncağız, birçok hastalık ismi sayan ve onlara ait tedavi metotlarını saralayan bu çok bilgili doktora inandı... Canından çok sevdiği biricik çocuğunu onun insafsız ellerine teslim etti. Fehim'in tedavisi tam iki sene sürdü. Zavallı çocuk, iyileşeceği yerde daha kötü'ye gitti. Doktor, bir sabah geldiğinde onu yatağında ölü buldu. Çocuğun öldüğüne değil; altın yumurtlayan tavuğu kaybettiğine üzülüyordu...

_____0_____

ZAMAN GAZETESİ YAYINLARINDAN İKİ YENİ ŞAHESER
Sajvet SENİH'den:
Eşya ve hadisenin
hakikatini
anlamada
elimizde olması
gereken
küçük ANAHTAR
•••*•••••*••••••••••••••
Hüseyin BAYRAM'ın
yeni eseri:
Hem bir tarihçe,
hem ölçü verici olaylar,
hem bir nasihat,
hem gerçeklere, gerçek
bakış açısı.
Hepsi bu kitapta.
BÜROLARIMIZDAN % 20 İNDİRİMLE TEMİM EDEBİLİRSİNİZ
Pratik ingilizce Kelime Kartları
ZAMAN GAZETESİ YAYINLARI
Mollafenari Sokak Kavlak Han No: 27/4
Cağaloğlu-İST. Tel: 519 39 34-35

Feza Gazetecilik A.Ş.
332291 Nolu Posta çeki
hesabına ücretini yatırarak veya Zaman Gazetesi
bürolarından % 20 indirimle edinebilirsini:
BU KİTAPÇIKLA GELECEĞİ KUCAKLAYIN OKUYUN, DÜNYANIZ SEVGİ İLE DOLSUN!
SEVDİKLERİNİZE KART YERİNE KİTAP YOLLAYIN
l ZAMAN GAZETESİ YAYINLARI
Mollafenari sokak Kavlak Han No 27/4 Cağaloğlu
İSTANBUL
Tel: 519 39 34-35
Feza Gazetecilik AŞ. 332291 Nolu Posta çeki
hesabına ücretini yatırarak veya Zaman Gazetesi
bürolarından 20 indirimle edinebilirsiniz
ingilizce Öğrenenlere
Pratik Bilgiler
Engin Karadeniz
İngilizce öğrenimini kolaylaştıracak ve|
çabuklaştıracak ALTIN KURALLAR!.. I
İÇİNDEKİLER
* Çocukları Kendinize Karşı Kinli Yapmanın Yolları
* Çocukları Babalarından Soğutmanın Yolları
* Çocukların Size Hakaret Etmelerini Sağlamanın Yolları
* Çocukların Sözlerinizi Dinlememelerini Sağlamanın Yolları
* Çocukları Kardeşlerine°Karşı Kinli ve Kıskanç Yapmanın Yolları
* Çocukları İnsanlardan Soğutmanın Yolları
* Çocuklara Zâlim ve Acımasız Olmayı Öğretmenin Yolları
* Çocukları Başkalarına Kin Duymaya Alıştırmanın Yolları
* Çocukları Kıskanç Yapmanın Yolları
* Çocukları Tabiatın Güzelliklerine Karşı Hissiz Yapmanın Yolları

* Çocukların Hayâl ve Kâbus Görmelerini Sağlamanın Yolları
* Çocukları Dinsiz Yapmanın Yolları
* Çocukları İnatçı Yapmanın Yolları
* Çocukları Yalancılığa Alıştırmanın Yolları
* Çocukları Küçük Yaştan İftiracı Yapmanın Yolları
* Çocukları Nankör ve Somurtkan Yapmanın Yolları
* Çocukları Gayesiz, Enerjisiz, Hayattan Soğumuş İnsanlar Yapmanın Yolları
* Çocukları Obur Yapmanın Yolları
* Çocuklarda Güven Duygusunu Kırmanın Yolları
* Çocukları Kendi Başlarına İş Beceremez, Pısırık Kimseler Yapmanın Yolları
* Çocukları İntizamsız, Dağınık ve Pasaklı Yapmanın Yolları,
* Çocukları Züppe Yapmanın Yolları
* Çocuklara Aşağılık Duygusu Aşılamanın Yolları
* Çocukları Tembel ve Haylaz Yapmanın Yolları
* Çocukları Cimri Yapmanın Yolları
* Çocukları Sağlıksız, Nemden Hastalık Kapan, Mızmız Tipler Yapmanın Yolları
* Çocukları Ahlâksız ve Küfürbaz Yapmanın Yolları

C. G. Salzmann _ Çocuğu Kötü Eğitmenin Yolları

C. G. Salzmann _ Çocuğu Kötü Eğitmenin Yolları

C. G. Salzmann _ Çocuğu Kötü Eğitmenin Yolları